

'acti, videbantur sibi spiritum conspiciere.

38 Tunc dixit eis, Quid turbati estis, et quare disceptationes subeunt corda vestra ?

39 Videte manus meas et pedes meos ; nam ego ipse sum : contrectate me, et videte : nam spiritus carnis et ossa non habet, prout me conspiciatis habere.

40 Et quum hoc dixisset, ostendit eis manus ac pedes.

41 Adhuc autem ipsis non credentibus prae gaudio, et mirantibus, dixit eis, Habetis hic esculentum aliquid ?

42 Tum ipsi porrexerunt ei partem piscis assi, et aliquid ex favo apiario :

43 Quae ille accepit, et in eorum conspectu comedit.

44 Dixitque eis, Hi sunt sermones quos loquutus sum vobis, quum adhuc essem vobiscum, oportere impleri omnia quae scripta sunt in lege Moysis, et Prophetis, et Psalmis, de me.

45 Tunc aperuit eorum mentem ut intelligerent *Scripturas* :

46 Et dixit eis, Ita scriptum est, et ita oportuit Christum pati, et resurgere a mortuis tertio die :

47 Et praedicari ejus nomine resipiscentiam ac remissionem peccatorum apud omnes gentes, incipiendo ab urbe Hierosolymorum.

48 Vos autem estis horum testes.

49 Et ecce, ego emittam promissum Patris mei in vos : vos autem manete Hierosolymis usquequo induamini virtute ex alto.

50 ¶ Eduxit autem eos foras ad Bethaniam usque : et, sublatis manibus suis, benedixit eis.

51 Et factum est, ut dum ipse benediceret eis, disjunctus ab eis sursum ferretur in coelum.

52 Ipsi autem adorato eo reversi sunt Hierosolymam cum gaudio magno.

53 Erantque omni tempore in templo, laudantes et benedicentes Deo. Amen.

EVANGELIUM secundum JOANNEM.

CAP. I.

IN principio erat Sermo ille, et Sermo erat apud Deum, eratque ille Sermo Deus.

2 Hic *Sermo* erat in principio apud Deum.

3 Omnia per hunc *Sermonem* facta sunt, et absque eo factum est nihil quod factum sit.

4 In ipso vita erat, et vita erat Lux illa hominum.

5 Et lux ista in tenebris lucet, sed tenebrae eam non comprehenderunt.

6 ¶ Exstitit homo missus a Deo, cui nomen Joannes.

7 Is venit ad *dandum* testimonium, *id est*, ut testaretur de illâ luce, ut omnes per eum crederent.

8 Non erat ille Lux illa, sed *missus fuit* ut testaretur de illâ Luce.

9 *Hic* erat Lux illa vera quae illuminat omnem hominem venientem in mundum.

10 In mundo erat, et mundus per eum factus est ; sed mundus eum non agnovit.

11 Ad sua venit, et sui eum non exceperunt.

12 Quotquot autem eum exceperunt, dedit eis hoc jus, ut filii Dei sint facti, *nempe* iis qui credunt in nomen ejus :

13 Qui non ex sanguine, neque ex libidine carnis, neque ex libidine viri, sed ex Deo geniti sunt.

14 Et Sermo ille factus est caro, et commoratus est inter nos, (et spectavimus gloriam ejus, gloriam, *inquam*, ut unigeniti, *egressi* a Patre,) plenus gratiae ac veritatis.

15 Joannes testatus est de eo, et clamavit, dicens, Hic est de quo dicebam, Is qui pone me venit antepositus est mihi; quia prior me erat.

16 Et ex plenitudine ipsius omnes accepimus, et gratiam pro gratiâ.

17 Nam lex illa per Mosen data est; gratia et veritas per Jesum Christum praestita est.

18 Deum nemo vidit unquam: unigenitus ille Filius qui est in sinu Patris, ille nobis exposuit.

19 Hoc etiam est testimonium Joannis, quando miserunt Judaei Hierosolymis sacerdotes et Levitas, ut interrogarent eum quisnam ipse esset.

20 Et professus est, neque negavit: professus est, *inquam*, se non esse Christum illum.

21 Tunc interrogaverunt eum, Quid ergo es? Tunc es Elias? *Ipsa vero* dixit, Non sum. Et *illi*, Es tu propheta ille? Qui respondit, Non.

22 Dixerunt ergo ei, Quis es? ut responsum demus iis qui miserunt nos: quid dicis de teipso?

23 Ait, Ego sum vox clamantis in deserto, Complanate viam Domini, prout dixit Esaias propheta.

24 Qui vero missi fuerant, erant ex Pharisaeis,

25 Et interrogaverunt eum, ac dixerunt ei, Cur ergo baptizas, si tu non es Christus ille, neque Elias, neque propheta ille?

26 Respondit eis Joannes dicens, Ego baptizo aquâ; sed in medio vestrum stat quem vos non nôstis;

27 Hic ille est qui pone me venit, qui mihi antepositus est: cujus solentium ego non sum dignus qui solvam corrigiam.

28 Haec Bethabarae facta sunt secus Jordanem, ubi Joannes baptizabat.

29 ¶ Postero die videt Joannes Jesum venientem ad se, et ait, Ecce Agnus ille Dei qui tollit peccatum mundi.

30 Hic est de quo dicebam, Pone

me venit vir qui antepositus est mihi, quia prior me erat.

31 At ego non noveram eum: sed ut manifestus fiat Israeli, propterea veni ego baptizans aquâ.

32 Tum, *inquam*, testatus est Joannes, dicens, Conspexi Spiritum descendantem quasi columbam e caelo, qui etiam mansit super eum.

33 Et ego non noveram eum; sed qui misit me ut baptizarem aquâ, ille mihi dixerat, Super quem videris Spiritum descendantem, ac manentem super eum, hic est qui baptizat Spiritu Sancto.

34 Ego igitur vidi, et testor hunc esse Filium illum Dei.

35 ¶ Postero die iterum stabat Joannes, et ex discipulis ejus duo:

36 Et intuitus Jesum ambulantem, dixit, Ecce Agnus ille Dei.

37 Audierunt autem eum duo illi discipuli loquentem, et sequuti sunt Jesum.

38 Conversus verò Jesus, et conspiciatus eos sequentes *se*, dicit eis,

39 Quid quaeritis? Illi verò dixerunt ei, Rabbi (quod dicitur, si interpreteris, Praeceptor,) ubi moraris?

40 Dicit eis, Venite et videte. Venerunt videruntque ubi moraretur; et apud eum manserunt diem illum; hora enim erat quasi decima.

41 Erat Andreas, frater Simonis Petri, unus ex duobus, qui audierant *illa* ex Joanne, et sequuti fuerant eum.

42 Invenit hic prior fratrem suum Simonem, et dixit ei, Invenimus Messiam illum; quod est, si interpreteris, Christus ille.

43 Et adduxit eum ad Jesum. Intuitus autem eum Jesus dixit, Tu es Simon filius Jona: tu vocaberis Cephas, quod est, si interpreteris, Petra.

44 Postero die voluit Jesus abire in Galilaeam: invenit autem Philippum, et dixit ei, Sequere me.

45 Erat verò Philippus ex Bethsaidâ, civitate Andreae et Petri.

46 Invenit Philippus Nathanaë-

JOANNES, II.

lem, et dicit ei, Invenimus *illum* de quo scripsit Moses in lege, et prophetae, *nempe* Jesum filium illum Josephi, illum ex *urbe* Nazarethâ.

47 Tum dixit ei Nathanaël, Ab *urbe* Nazarethâ potest aliquid boni esse? Dixit ei Philippus, Veni et vide.

48 Vidit Jesus Nathanaëlem venientem ad se, et dixit de eo, Ecce verè Israelita in quo dolus non est.

49 Dixit ei Nathanaël, Unde me nôsti? Respondit Jesus, et dixit ei, Priusquam te Philippus vocaret, quum esses subter ficum, videbam te.

50 Respondit Nathanaël, et dixit ei, Rabbi, tu es ille Filius Dei; tu es ille Rex Israel.

51 Respondit Jesus, et dixit ei, Quia dixi tibi, Vidi te sub ficu, credis? majora istis videbis.

52 Praeterea dixit ei, Amen, amen, dico vobis, Ab hoc tempore videbitis coelum apertum, et angelos Dei ascendentes ac descendentes super Filium hominis.

CAP. II.

DIE autem tertio nuptiae factae sunt in Canâ *oppido* Galilaeae: eratque mater Jesu illic:

2 Vocatus est autem etiam Jesus ac discipuli ejus ad nuptias illas.

3 Et quum defecisset vinum, mater Jesu dixit ei, Vinum non habent.

4 Dixit ei Jesus, Quid mihi tecum, mulier? nondum venit hora mea.

5 Dicit ejus mater ministris, Quodcumque dixerit vobis, facite.

6 Erant autem ibi lapideae hydriae sex positae secundum purificationem Judaeorum, capientes singulae amphoras binas aut ternas.

7 Dicit eis Jesus, Implete has hydrias aquâ. Impleverunt eas igitur usque ad summum.

8 Tunc dicit eis, Haurite nunc, et offerte architriclino. Obtulerunt igitur.

9 Ut autem gustavit architriclino aquam illam quae facta fuerat vinum (nesciebat autem unde esset; sed mi-

nistri sciebant qui hauserant aquam), vocat sponsum architriclino:

10 Et dicit ei, Omnes primo loco bonum vinum apponunt; et postquam *convivae* affatim biberunt, tunc id quod minùs bonum est: tu servâsti bonum vinum usque adhuc.

11 Hoc initium signorum fecit Jesus in Canâ, *oppido* Galilaeae, et manifestam fecit gloriam suam: et crediderunt in eum discipuli ejus.

12 ¶ Postea descendit Capernaum ipse, et mater, et fratres, et discipuli ejus; manseruntque illic non multos dies;

13 Nam propè erat pascha Judaeorum: ascendit igitur Jesus Hierosolymam.

14 Et invenit in templo venditores boum, et ovium, et columbarum, et nummularios sedentes.

15 Factoque flagello e funiculis, omnes ejecit e templo, et oves et boves; et argentariorum nummulos effudit, mensasque subvertit.

16 Et columbarum venditoribus dixit, Tollite hinc ista: ne facite domum Patris mei domum mercatûs.

17 Recordati sunt autem ejus discipuli scriptum esse, Zelus domûs tuae exedit me.

18 Responderunt ergo Judaei, et dixerunt ei, Quod signum ostendis nobis quòd ista facis?

19 Respondit Jesus, et dixit eis, Destruite templum hoc, et intra triduum excitabo illud.

20 Dixerunt ergo Judaei, Quadraginta et sex annis aedificatum est templum istud, et tu triduo illud excitabis?

21 At ille loquebatur de templo corporis sui.

22 Postquam ergo suscitatus fuit ex mortuis, recordati sunt ejus discipuli quod hoc sibi dixisset, et crediderunt Scripturae, et sermoni quem Jesus dixerat.

23 Quum autem esset Hierosolymis in pascha, in festo, multi crediderunt in nomen ejus, concipientes signa quae edebat.

24 Ipse autem Jesus non credebat eis senetipsum, eo quòd nòsset omnes :

25 Nec opus esset ut quisquam ei testaretur de homine : ipse enim sciebat quid esset in homine.

CAP. III.

ERAT autem quidam ex Pharisaeis, cui nomen *erat* Nicodemo ex primoribus Judaeorum :

2 Hic venit ad Jesum nocte, et dixit ei, Rabbi, scimus te a Deo venisse doctorem : nemo enim potest haec signa edere quae tu edis, nisi Deus sit cum eo.

3 Respondit Jesus, et dixit ei, Amen, amen, dico tibi, nisi quis genitus sit iterum, non potest videre regnum Dei.

4 Dicit ei Nicodemus, Quomodo potest homo gigni qui sit senex ? num potest in uterum matris suae secundò introire, et gigni ?

5 Respondit Jesus, Amen, amen, dico tibi, nisi quis fuerit genitus ex aquà et Spiritu, non potest introire in regnum Dei.

6 Quod genitum est ex carne, caro est : et quod genitum est ex Spiritu, spiritus est.

7 Ne mireris me dixisse tibi, Oportet vos iterum gigni.

8 Ventus quò vult spirat, et sonum ejus audis, sed nescis unde veniat, et quò vadat : ita est quisquis genitus est e Spiritu.

9 Respondit Nicodemus, et dixit ei, Quomodo possunt haec fieri ?

10 Respondit Jesus, et dixit ei, Tu es doctor ille Israelis, et haec non nòsti ?

11 Amen, amen, dico tibi, quod scimus loquimur, et quod vidimus testamur : sed testimonium nostrum non recipitis.

12 Si terrena dixi vobis, et non creditis ; quomodo, si dixero vobis coelestia, creditis ?

13 Nullus enim ascendit in coelum, nisi qui descendit e coelo, *nempe* Filius hominis qui est in coelo.

14 Prout autem Moses extulit serpentem in deserto, ita extolli oportet Filium hominis :

15 Ut quisquis credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam.

16 Ita enim Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum dederit, ut quisquis credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam.

17 Non enim misit Deus Filium suum in mundum ut damnet mundum, sed ut servetur mundus per eum.

18 Qui credit in eum non condemnatur : qui verò non credit, jam condemnatus est ; quia non credidit in nomen unigeniti Filii Dei.

19 Haec est autem condemnatio, quòd Lux venit in mundum, sed dilexerunt homines potius tenebras quàm lucem ; quia sunt eorum mala opera.

20 Quisquis enim quae mala sunt agit, odit lucem, nec venit ad lucem, ne arguantur opera ipsius :

21 Qui verò dat operam veritati, venit ad lucem ; ut manifesta fiant facta ipsius, quòd secundùm Deum facta fuerint.

22 ¶ Postea venit Jesus et discipuli ejus in Judaeae territorium : et illic degebat cum eis, et baptizabat.

23 Baptizabat autem etiam Joannes in Aenon prope Salim, quoniam aquae multae erant illic, et veniebant ac baptizabantur.

24 Nondum enim conjectus fuerat Joannes in carcerem.

25 Orta est igitur quaestio *quibusdam* ex discipulis Joannis cum Judaeis de purgatione.

26 Veneruntque ad Joannem, et dixerunt ei, Rabbi, is qui tecum erat apud trajectum Jordanis, cui tu testimonium dedisti, ecce baptizat, et omnes veniunt ad eum.

27 Respondit Joannes, et dixit, Homo non potest recipere quicquam, nisi fuerit ei datum e coelo.

28 Vos ipsi mihi testes estis me dixisse, Non sum ego Christus, sed missus sum *qui apparerem coram eo.*

29 Qui habet sponsam sponsus est: amicus autem sponsi, qui stat et audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi: hoc ergo gaudium meum impletum est.

30 Illum oportet crescere, me verò minui.

31 Qui supernè venit, supra omnes est: qui e terrâ est, terrenus est, et terrena loquitur; qui e coelo venit, supra omnes est.

32 Et quod vidit et audivit, hoc testatur: sed testimonium ejus nemo recipit.

33 Qui recipit ejus testimonium, is obsignavit Deum veracem esse.

34 Nam *is demum*, quem misit Deus, verba Dei loquitur: non enim *huic* admetitur Deus Spiritum.

35 Pater diligit Filium, et omnia dedit ei in manum.

36 Qui credit in Filium, habet vitam aeternam; qui verò non obtemperat Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.

CAP. IV.

UT ergo cognovit Dominus Pharisaeos audisse ipsum plures discipulos facere et baptizare quàm Joannem,

2 (Quamquam Jesus ipse non baptizabat, sed discipuli ejus.)

3 Reliquit Judaeam, et abiit rursum in Galilaeam.

4 Oportebat autem eum transire per Samariam.

5 Venit ergo in urbem Samariae quae dicitur Sichar, juxta praedium quod dedit Jacobus Josepho filio suo.

6 Erat autem ibi fons Jacobi. Jesus ergo fatigatus ex itinere, ita sedit ad fontem; hora enim erat quasi sexta.

7 Venit mulier Samaritana ut hauriret aquam: dicit ei Jesus, Da mihi potum.

8 Nam discipuli ejus abierant in urbem, ut cibos emerent.

9 Dicit igitur ei mulier illa Samaritana, Quomodo tu, Judaeus quum

sis, potum a me possis quae sum mulier Samaritana? (*non enim utuntur* Judaei Samaritanis.)

10 Respondit Jesus et dixit ei, S: nôsses donum illud Dei, et quis sit ille qui dicit tibi, Da mihi potum, tu petiisses ab eo, et dedisset tibi aquam vivam.

11 Dicit ei mulier, Domine, neque quo haurias habes, et puteus profundus est; unde ergo habes aquam illam vivam?

12 Num tu major es patre nostro Jacobo, qui dedit nobis hunc puteum, ex quo ipse bibit, et filii ejus, et ejus pecora?

13 Respondit Jesus, et dixit ei, Quisquis bibit ex aquâ istâ, sitiet rursum;

14 Quisquis autem biberit ex aquâ illâ quam ego ei dabo, non sitiet in aeternum; sed aqua illa quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquae salientis in vitam aeternam.

15 Dicit ei mulier, Domine, da mihi aquam istam, ut non sitiam, neque veniam huc ad hauriendum.

16 Dicit ei Jesus, Vade, voca virum tuum, et veni huc.

17 Respondit mulier, et dixit ei, Non habeo virum. Dicit ei Jesus, Bene dixisti, Non habeo virum:

18 Quinque enim viros habuisti; et nunc quem habes, non est tuus vir: hoc verè dixisti.

19 Dicit ei mulier, Domine, video te prophetam esse.

20 Patres nostri in hoc monte adoraverunt: et vos dicitis, Hierosolymis esse locum illum ubi oporteat adorare.

21 Dicit ei Jesus, Mulier, crede mihi, venit tempus, quando neque in monte hoc, neque Hierosolymis adorabitis Patrem.

22 Vos adoratis quod nescitis; nos adoramus quod scimus: quia salus ex Judaeis est.

23 Sed venit hora, et nunc est quum veri adoratores adorabunt Patrem spiritu ac veritate: etenim **Pa-**ter tales quaerit qui ipsum adorent.

24 Deus est Spiritus : et qui adorant eum, oportet ut spiritu ac veritate adorent.

25 Dicit ei mulier, Scio Messiam venturum (qui dicitur Christus); quum venerit ille, nobis annuntiabit omnia.

26 Dicit ei Jesus, Ego *is* sum, qui loquor tibi.

27 Interea verò venerunt ejus discipuli, et mirati sunt quòd cum muliere loqueretur : nemo tamen dixit, Quid quaeris ? aut, Quid loqueris cum eà ?

28 Reliquit ergo hydriam suam mulier, et abiit in urbem, dixitque ejus loci hominibus,

29 Venite, videte hominem qui dixit mihi quaecunque feci : num iste est Christus ille ?

30 Exierunt ergo ex urbe, et venerunt ad eum.

31 ¶ Interim autem rogabant eum discipuli, dicentes, Rabbi, comede.

32 Ille autem dixit eis, Ego cibum habeo quo vescar, quem vos non nòstis.

33 Dicebant ergo discipuli alii ad alios, Num quis attulit ei quo vesceretur ?

34 Dicit eis Jesus, Esca mea est exsequi voluntatem ejus qui misit me, et perficere ipsius opus.

35 Nonne vos dicitis, Adhuc quadrimestre *spatium* superest, et messis erit ? Ecce, dico vobis, attollite oculos vestros, et spectate regiones ; nam albae jam sunt ad messem.

36 Qui autem metit, mercedem accipit, et cogit fructum in vitam aeternam : ut et qui seminat, simul gaudeat, et qui metit.

37 Nam in hoc dictum illud verum est, Alius est qui seminat, et alius qui metit.

38 Ego misi vos ad *id* metendum in quo vos non laboràstis : alii laboraverunt, et vos in labores eorum introistis.

39 ¶ Ex urbe autem illà multi Samaritanorum crediderunt in eum propter sermonem mulieris illius, testantis

ac dicentis, Certè dixit mihi omnia quae feci.

40 Quum ergo venissent ad eum Samaritani, rogàrunt eum ut apud ipsos maneret ; et mansit ibi duos dies.

41 Ac multo plures crediderunt propter sermonem ipsius.

42 Et illi mulieri dicebant, Non ampliùs propter tuos sermones credimus : ipsi enim audivimus, et scimus hunc esse verè Servatorem illum mundi, Christum.

43 ¶ Duobus autem pòst diebus exiit inde, et abiit in Galilaeam.

44 Ipse enim Jesus testatus fuerat, Prophetam in suà patrià honorem non habere.

45 Quum ergo venisset in Galilaeam, exceperunt eum Galilaei, quum omnia vidissent quae fecerat Hierosolymis in festo : nam et ipsi venerant ad festum.

46 ¶ Venit igitur Jesus rursum Cana, *oppidum* Galilaeae, ubi fecerat ex aquà vinum. Erat autem in *urbe* Capernaumo regius quidam, cujus filius aegrotabat.

47 Is quum audisset Jesum venisse ex Judaeà in Galilaeam, abiit ad eum, et eum rogavit ut descenderet ac sanaret suum filium : erat enim moribundus.

48 Dixit ergo Jesus ei, Nisi signa et miracula videritis, non credetis.

49 Dicit ei regius ille, Domine, descende priusquam moriatur puerulus meus.

50 Dicit ei Jesus, Vade, filius tuus vivit. Credidit homo sermoni quem dixerat ei Jesus ; et profectus est.

51 Jam autem eo descendente, servi occurrerunt ei, et annuntiaverunt, dicentes, Filius tuus vivit.

52 Percontatus est ergo ab eis horam quâ meliùs habuerat : et dixerunt ei, Heri *circiter* horam septimam dimisit eum febris.

53 Agnovit ergo pater *id factum esse* illà ipsà horà, quâ dixerat ei Jesus, Filius tuus vivit : et credidit ipse, ac domus ejus tota.

54 Hoc rursus, *id est* secundum signum edidit Jesus, quum venisset ex Judaea in Galilaeam.

CAP. V.

POST haec erat festum Judaeorum, et ascendit Jesus Hierosolymam.

2 Est autem Hierosolymis ad portam pecuariam piscina, quae nominatur Hebraice Bethesda, quinque porticus habens.

3 In his jacebat multitudo magna aegrotorum, caecorum, claudorum, aridorum, exspectantium aquae motum.

4 Angelus enim descendebat certo momento in piscinam, et turbabat aquam: itaque qui primus ingressus erat post aquae turbationem, sanus fiebat a quocunque detineretur morbo.

5 Erat autem quidam illic tricesimum octavum annum agens in morbo.

6 Hunc quum vidisset Jesus jacentem, et cognovisset eum jam multum temporis egisse *in morbo*, dicit ei, Cupis sanus fieri?

7 Respondit ei aegrotus ille, Domine, non habeo qui, quum turbata fuerit aqua, immittat me in piscinam: sed interim dum ego venio, alius ante me descendit.

8 Dicit ei Jesus, Surge, attolle grabbatum tuum, et ambula.

9 Et statim sanus factus est homo ille: et sustulit grabbatum suum, et ambulabat: erat autem sabbatum die illo.

10 Judaei ergo dicebant ei qui curatus fuerat, Sabbatum est, non licet tibi attollere grabbatum.

11 Respondit eis, Qui me sanum fecit, is mihi dixit, Attolle grabbatum tuum, et ambula.

12 Interrogaverunt eum ergo, Quis ille est qui dixit tibi, Attolle grabbatum tuum, et ambula?

13 Is autem qui sanatus fuerat nesciebat quis esset: Jesus enim evaserat e turbâ quae erat in illo loco.

14 Postea invenit eum Jesus in

templo, et dixit ei, Ecce, sanus factus es: ne pecca amplius, ut nequid deterius tibi fiat.

15 Abiit homo ille, et nunciavit Judaeis Jesum esse a quo sanatus fuerat.

16 Ac propterea persequabantur Judaei Jesum, et studebant eum trucidare, quod ista fecisset sabbato.

17 Jesus autem respondit eis, Pater meus usque adhuc operatur, et ego operor.

18 Propterea ergo magis studebant eum Judaei trucidare, quia non solum solvisset sabbatum, sed et Deum dixisset patrem suum, aequalem se faciens Deo.

19 Respondit ergo Jesus, et dixit eis, Amen, amen, dico vobis, non potest Filius a semetipso operari, *id est* nisi viderit Patrem operantem: quaecunque enim ille facit, haec etiam Filius pariter facit.

20 Pater enim amat Filium, et omnia monstrat ei quae ipse facit: et opera istis majora monstrabit ei, ut vos miremini.

21 Sicut enim Pater suscitavit mortuos et vivificat, ita et Filius quos vult vivificat.

22 Nec enim Pater judicat ququam, sed omne iudicium dedit Filio:

23 Ut omnes honorent Filium, prout honorant Patrem: qui non honorat Filium, non honorat Patrem, ut qui miserit eum.

24 Amen, amen, dico vobis, qui sermonem meum audit, et credit ei qui misit me, habet vitam aeternam, et in condemnationem non veniet: sed transivit a morte in vitam.

25 Amen, amen, dico vobis, adventat tempus, et nunc est, quum mortui audient vocem Filii Dei; et qui audierint, vivent.

26 Sicut enim Pater habet vitam in seipso, sic dedit et Filio habere vitam in seipso.

27 Et auctoritatem ei dedit etiam iudicium exercendi, quatenus Filius hominis est.

28 Ne hoc miramini; nam veniet hora, quâ omnes qui in monumentis sunt audient vocem ejus;

29 Et prodibunt, qui bona fecerint in resurrectionem vitae; qui verò mala egerint, in resurrectionem condemnationis.

30 Non possum ego a meipso facere quicquam: prout audio, judico: et judicium meum justum est; quia non quaero voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me, *id est*, Patris.

31 Si ego testor de meipso, testimonium meum non est idoneum.

32 Alius est qui testatur de me, et scio firmum esse testimonium quod testatur de me.

33 Vos misistis ad Joannem, et *is* testimonium dedit veritati.

34 Ego autem ab homine testimonium non capto: sed haec dico ut vos servemini.

35 Ille erat lucerna ardens et lucens: vos autem voluistis ad momentum exsultare ejus luce.

36 At ego testimonium habeo majus *testimonio* Joannis: opera enim quae dedit mihi Pater ut ea perficerem, ipsa, *inquam*, opera quae ego facio, testantur de me, quòd Pater miserit me.

37 Et qui misit me Pater, ipse testatus est de me: neque vocem ejus unquam audistis, neque speciem ejus vidistis.

38 Et sermonem ejus non habetis in vobis manentem; quia quem misit ille, huic vos non creditis.

39 Scrutamini Scripturas, quia vos videmini vobis in ipsis vitam aeternam habere: et illae sunt quae testantur de me.

40 Sed non vultis venire ad me, ut vitam habeatis.

41 Gloriam ab hominibus non capto

42 Sed vos novi charitatem Dei non habere in vobis.

43 Ego veni nomine Patris mei, nec recipitis me: si venerit alius nomine suo, illum recipietis.

44 Quomodo vos potestis credere, quum gloriam alii ab aliis captetis, et gloriam illam quae a solo Deo profisciscitur non quaeratis?

45 Ne putate me accusaturum vos apud Patrem: est qui accuset vos Moses, in quo vos speratis.

46 Si enim crederetis Mosi, crederetis mihi: nam ille de me scripsit.

47 Quòd si scriptis illius non creditis, quomodo verbis meis creditis?

CAP. VI.

POST haec abiit Jesus trans mare Galilaeae, *quod est* Tiberiadis.

2 Et sequebatur eum turba multa, quia videbant ejus signa quae edebat in aegrotis.

3 Subiit verò in montem Jesus, et ibi sedit cum discipulis suis.

4 Propè autem erat pascha, festum Judaeorum.

5 Quum ergo sustulisset oculos Jesus, et conspexisset multam turbam ad se venire, dicit Philippo, Unde ememus panes ut isti vescantur?

6 (Hoc autem dicebat tentans eum: ipse enim sciebat quid esset factururus.)

7 Respondit ei Philippus, Ducentorum denariorum panes non suffecerint eis, ut singuli eorum paululum quiddam accipiant.

8 Dicit ei unus ex discipulis ejus, *nempe* Andreas, frater Simonis Petri,

9 Est hic puerulus quidam qui habet quinque panes hordeaceos et duos pisciculos: sed haec quid sunt inter tam multos?

10 Dixit autem Jesus, Facite ut isti discumbant. Erat autem gramen multum in eo loco. Discubuerunt ergo viri illi numero quasi quinquies mille.

11 Accepit autem panes illos Jesus, et actis gratiis distribuit discipulis, discipuli verò discumbentibus similiter etiam ex pisciculis illis quantum volebant.

12 Ut autem expleti sunt, dixit Je-

ous discipulis suis, Cogite quae super- fuerunt fragmenta, ne quid pereat.

13 Coegerunt ergo, et impleverunt duodecim cophinos fragmentis ex quin- que illis panibus hordeaceis, quae superfuerant iis qui comederant.

14 Illi ergo, quum vidissent sig- num quod Jesus ediderat, dicebant, Hic est verè propheta ille qui ventu- rus erat in mundum.

15 Jesus ergo, quum nôsset ven- turos, et se abrepturos ut se facerent regem, secessit rursus in montem so- lus ipse.

16 ¶ Ut autem serum *diei* factum est, descenderunt discipuli ejus ad mare.

17 Et ingressi navigium ibant trans mare Capernaumum versus; jam au- tem erant tenebrae, nec venerat ad eos Jesus.

18 Et mare, vento magno flante, insurgabat.

19 Provecti verò quasi stadia vi- ginti-quinque aut triginta, conspici- unt Jesum ambulantem super mare, et appropinquantem navi; et timue- runt.

20 Ille vero dixit eis, Ego sum, ne timeate.

21 Cupidè ergo receperunt eum in navigium; et statim navigium pervenit ad regionem in quam ibant.

22 ¶ Postero die, turba quae sub- stiterat eis mare, quum vidisset illic non fuisse aliud navigiolum nisi unum illud in quod ingressi fuerant discipuli ejus, et Jesum non introisse cum dis- cipulis suis in navigium, sed solos ejus discipulos abiisse:

23 (Alia verò navigiola Tiberiade venerunt prope locum illum ubi comederant panem, posteaquam gratias egisset Dominus:)

24 Quum igitur, *inquam*, vidisset turba Jesum illic non esse, neque discipulos ejus, ingressi sunt et ipsi in navigia, et venerunt Capernaum- um, quaerentes Jesum.

25 Et eo invento trans mare, dixe- runt ei, Rabbi, quando huc perve- nisti?

26 Respondit eis Jesus, et dixit, Amen, amen, dico vobis, quaeritis me, non quia vidistis signa, sed quia comedistis panes illos, et saturati es- tis.

27 Operemini non cibo qui perit, sed cibo illi qui permanet in vitam aeternam, quem Filius hominis dabit vobis: hunc enim Pater obsignavit, *id est*, Deus.

28 Dixerunt ergo ad eum, Quid faciemus ut operemur operibus Dei?

29 Respondit Jesus, et dixit eis, Hoc illud est opus Dei, ut credatis in eum quem ille misit.

30 Dixerunt ergo ei, Quod ergo tu signum edis, ut videamus et creda- mus tibi? quid operaris?

31 Patres nostri comederunt illud manna in deserto illo: sicut scriptum est, Panem coelestem dedit eis ves- cendum.

32 Dixit ergo eis Jesus, Amen, amen, dico vobis, nequaquam Moses dedit vobis panem illum coelestem; sed Pater meus dat vobis panem il- lum coelestem verum.

33 Panis enim ille Dei is est qui de coelo descendit, et dat vitam mundo.

34 Dixerunt ergo ei, Domine, da nobis semper panem istum.

35 Dixit autem eis Jesus, Ego sum panis ille vitae: qui venit ad me ne- quaquam esuriet; et qui credit in me non sitiet unquam.

36 Sed dixi vobis, vos etiam vidisse me, et non credere.

37 Quicquid dat mihi Pater, ad me veniet; et eum qui venit ad me nequaquam ejecerim foras:

38 Quia descendi e coelo, ut ex- sequar non voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me.

39 Haec est autem voluntas ejus qui misit me, *id est*, Patris, ut quic- quid mihi dederit, non perdam ex eo, sed suscitem illud in ultimo illo die.

40 Haec est autem voluntas ejus, qui misit me, ut omnis qui conspici- t Filium, et credit in eum, habeat vi-

tam aeternam: et suscitem ipsum ego ultimo illo die.

41 Murmurabant ergo Judaei de eo, quia dixerat, Ego sum panis ille qui e coelo descendit.

42 Et dicebant, Nonne hic est Jesus, filius ille Josephi, cujus nos novimus patrem et matrem? quomodo ergo dicit iste, E coelo descendi?

43 Respondit ergo Jesus, et dixit eis, Ne murmurate inter vos.

44 Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum: et ego suscitem ipsum ultimo illo die.

45 Scriptum est in prophetis, Et erunt omnes docti a Deo. Quisquis ergo audivit a Patre, et didicit, venit ad me.

46 Non quòd Patrem viderit quisquam, nisi is qui est a Deo; hic vidit Patrem.

47 Amen, amen, dico vobis, qui credit in me habet vitam aeternam.

48 Ego sum panis ille vitae.

49 Patres vestri comederunt manna in deserto, et mortui sunt.

50 Hic est panis ille qui e coelo descendit, ut qui eo vescitur, non moriatur.

51 Ego sum panis ille vivificus qui e coelo descendit. Siquis ederit ex hoc pane, vivet in aeternum: panis autem quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vitâ.

52 Pugnabant ergo Judaei alii adversus alios, dicentes, Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad vescendum?

53 Dixit ergo eis Jesus, Amen, amen, dico vobis, nisi ederitis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

54 Qui edit carnem meam, et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam; et ego suscitabo ipsum in ultimo illo die.

55 Caro enim mea verè est cibus, et sanguis meus verè est potus.

56 Qui edit meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in eo.

57 Sicut misit me vivens ille Pater,

et ego vivo per Patrem: ita etiam qui ederit me, vivet ipse quoque per me.

58 Hic est panis ille qui de coelo descendit: non prout comederunt patres vestri manna, et mortui sunt: qui ederit hunc panem, vivet in aeternum.

59 Haec dixit in synagogâ, quum doceret in urbe Capernaumo.

60 Multi ergo ex discipulis ejus his auditis dixerunt, Durus est hic sermo: quis potest eum audire?

61 Sciens autem Jesus apud se discipulos suos de hoc murmurare, dixit eis, Hocine vos offendit?

62 Quid si igitur spectaveritis Filium hominis ascendentem eò ubi erat priùs?

63 Spiritus est id quod vivificat; caro non prodest quicquam: verba quae ego loquor vobis, spiritus sunt et vita sunt.

64 Sed sunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat enim a principio Jesus quinam essent qui non credebant, et quis eum proditurus esset.

65 Et dicebat, Propterea dixi vobis neminem posse venire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre meo.

66 Ex eo tempore multi discipulorum ejus pedem retulerunt, nec amplius cum eo versabantur.

67 Dixit ergo Jesus duodecim illis, Num et vos vultis abire?

68 Respondit ergo ei Simon Petrus, Domine, ad quem abiimus? verba vitae aeternae habes:

69 Et nos credidimus, et scimus te esse Christum illum Filium Dei viventis.

70 Respondit eis Jesus, Nonne ego vos duodecim elegi, et tamen unus ex vobis est diabolus?

71 Loquebatur autem de Judâ Simonis filio Iscariotâ; futurum enim erat ut hic proderet eum, quum esset unus ex illis duodecim.

CAP. VII.

VERSABATUR autem Jesus post haec in Galilaeâ: volebat

enim in Judaeâ versari, quia studebant eum Judaei trucidare.

2 Propè autem erat festum Judaeorum Scenopegia.

3 Dixerunt igitur ad eum fratres ejus, Digredere hinc, et vade in Judaeam, ut tui quoque discipuli spectent opera tua quae facis.

4 Nemo enim in occulto facit aliquid, et quaerit ipse celebris esse: si haec facis, patefacito teipsum mundo.

5 Nam ne fratres quidem ejus credebant in eum.

6 Dicit ergo eis Jesus, Tempus meum nondum adest: tempus autem vestrum semper est paratum.

7 Non potest mundus vos odisse: me autem odit, quoniam ego testor de eo, opera ejus mala esse.

8 Vos ascendite ad hos dies festos: ego nondum ascendo ad festum, quia tempus meum nondum expletum est.

9 Haec autem quum eis dixisset, mansit in Galilaeâ.

10 ¶ Ut ascenderunt autem fratres ejus, tunc et ipse ascendit ad festum, non manifestè, sed velut in occulto.

11 Judaei ergo quaerebant eum in festo, et dicebant, Ubi est ille?

12 Et mussitatio multa erat in turbâ de eo: alii quidem dicebant, Vir bonus est; alii verò dicebant, Non, sed turbam seducit.

13 Nullus tamen palam loquebatur de eo, propter metum Judaeorum.

14 ¶ Festo autem illo jam medio ascendit Jesus in templum, ac docebat.

15 Et mirabantur Judaei, dicentes, Quomodo iste literas novit, quum eas non didicerit?

16 Respondit eis Jesus, et dixit, Mea doctrina non est mea, sed ejus qui misit me.

17 Si quis voluerit quod ille vult facere, cognoscet de doctrinâ, utrum ex Deo sit, an ego a meipso loquar.

18 Qui a semetipso loquitur, gloriam propriam quaerit: qui autem quaerit gloriam ejus qui misit ipsum.

hic verax est, et injustitia in eo non est.

19 Nonne Moses dedit vobis legem, et tamen nemo ex vobis praestat legem? quia me studetis trucidare?

20 Respondit turba et dixit, Daemonium habes: quis te studet trucidare?

21 Respondit Jesus et dixit eis, Unum opus feci, et omnes miramini.

22 Attamen Moses dedit vobis circumcisionem (non quòd ex Mose sit, sed quia ex patribus), et sabbato circumciditis hominem.

23 Si circumcisionem accipit homo sabbato, ut non solvatur lex Mo- sis, mihi indignaniami quòd totum hominem sanum fecerim sabbato?

24 Ne judicate secundùm speciem, sed justum illud judicium ferte.

25 Dicebat ergo quidam ex Hierosolymitanis, Nonne hic est quem student trucidare?

26 At ecce, palàm loquitur, et nihil ei dicunt: numnam verò cognoverunt primores hunc verè esse Christum illum?

27 Sed novimus unde hic sit: quum autem venerit ille Christus, nemo cogniturus est unde sit.

28 Clamabat ergo Jesus in templo, docens ac dicens, Et me nôstis, et unde sim nôstis: et a meipso non veni, sed est verax qui misit me, quem vos non nôstis.

29 Ego verò novi eum, quia ab ipso sum, et ille me misit.

30 Studebant ergo eum prehendere: sed nemo injecit in eum manum, quia nondum venerat hora illa ipsius.

31 Multi verò ex turbâ crediderunt in eum, et dicebant, Christus, quum venerit, num signa plura edet iis quae iste edidit?

32 Audierunt Pharisei turbam ista murmurantem de eo, et miserunt Pharisei ac primarii sacerdotes ministros ut eum prehererent.

33 Dixit ergo eis Jesus, Adhuc

paulisper ero vobiscum : deinde abibo ad eum qui me misit.

34 Quæretis me, nec invenietis : et ubi ego ero, eò vos non poteritis venire.

35 Dixerunt ergo Judæi inter sese, Quò jam est iste profecturus, ut nos non inveniamus eum ? num ad eos qui dispersi sunt inter Græcos profecturus est, et Græcos doceturus ?

36 Quis est hic sermo quem dixit, Quæretis me, et non invenietis : et ubi ego ero, vos non poteritis venire ?

37 ¶ Ultimo autem die illo magno festi stetit Jesus, et clamavit, dicens, Siquis sitit, veniat ad me, et bibat.

38 Qui credit in me, sicut dixit Scriptura, flumina aquae vivae ex ventre ipsius fluent.

39 (Hoc autem dixit de Spiritu illo quem accepturi erant credentes in eum : nondum enim erat Spiritus Sanctus, quia Jesus nondum erat glorificatus.)

40 Multi ergo e turbâ, quum audissent hunc sermonem, dicebant, Verè hic est propheta ille.

41 Alii dicebant, Hic est Christus ille. Quidam autem dicebant, Num enim e Galilaeâ veniet ille Christus ?

42 Nonne Scriptura dicit, ex semine Davidis, et ex vico Bethlehema, ubi erat David, venturum illum Christum ?

43 Dissidium ergo ortum est in turbâ propter eum.

44 Quidam autem ex ipsis volebant eum prehendere : sed nemo iniecit in eum manus.

45 Venerunt ergo ministri ad primarios sacerdotes et Pharisaeos : qui dixerunt eis, Quare non adduxistis eum ?

46 Responderunt ministri, Nunquam ita loquutus est homo ut homo iste.

47 Responderunt ergo eis Pharisaei, Num et vos seducti estis ?

48 Num quis ex primoribus credidit in eum, aut ex Pharisaeis ?

49 Sed turba haec, quae non novit legem, execrabilis est.

50 Dicit eis Nicodemus, is qui venerat ad eum nocte, quum unus esset ex illis :

51 Num lex nostra condemnat quempiam, nisi priùs ex ipso audierit, et cognoverit quid faciat ?

52 Responderunt et dixerunt ei, Num et tu Galilaeus es ? scrutare, et scito ex Galilaeâ prophetam non fuisse suscitatum.

53 Et profectus est unusquisque domum suam.

CAP. VIII.

JESUS autem profectus est in montem Olearum.

2 Et diluculo rursus adfuit in templo ; et totus populus venit ad eum, et sedens docebat eos.

3 Adducunt autem ad eum scribae et Pharisaei mulierem in adulterio deprehensam : et quum statuissent eam in medio,

4 Dicunt ei, Praeceptor, haec mulier deprehensa est in ipso facto, quum moecharetur.

5 In lege verò Moses mandavit nobis ut tales lapidentur : tu ergo quid dicis ?

6 Hoc autem dicebant tentantes eum, ut possent eum accusare. Jesus autem incurvatus deorsum, digito scribebat in terrâ.

7 Quum autem perseverarent eum interrogare, erexit se, et dixit eis, Qui vestrùm immunis est a peccato, primus in eam jaciat lapidem.

8 Et rursus incurvatus deorsum, scribebat in terrâ.

9 Ipsi verò quum haec audivissent, et a conscientia redarguerentur, singulatim alius post alium exibant, initio facto a senioribus usque ad ultimos : et relictus est solus Jesus, et mulier in medio stans.

10 Quum autem sese Jesus erexisset, et neminem conspiceret praeter mulierem, dixit ei, Mulier, ubi sunt

illi tui accusatores? nemo te condemnavit?

11 Ipsa verò dixit, Nemo, Domine. Dixit autem ei Jesus, Nec ego te condemno: vade, et ne amplius pecca.

12 ¶ Rursum ergo Jesus eis loquutus est, dicens, Ego sum lux illa mundi: qui sequitur me, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitae.

13 Pharisei igitur dixerunt ei, Tu de teipso testaris: testimonium tuum non est firmum.

14 Respondit Jesus, et dixit eis, Etiamsi ego testor de meipso, firmum est testimonium meum; quia scio unde venerim, et quò vadam: vos autem nescitis unde venerim, et quò vadam.

15 Vos secundùm carnem judicatis: ego non judico quenquam.

16 Quod si etiam judicarem ego, iudicium meum firmum esset: quia solus non sum, sed ego, et qui misit me Pater.

17 Sed et in lege vestrà scriptum est, duorum hominum testimonium firmum esse.

18 Ego is sum qui testor de meipso, et testatur de me qui misit me Pater.

19 Dicebant ergo ei, Ubi est tuus ille Pater? Respondit Jesus, Neque me nòstis, neque Patrem meum: si me nòssetis, Patrem quoque meum nòssetis.

20 Haec verba loquutus est Jesus in gazophylacio, docens in templo: et nemoprehendit eum, quia nondum venerat illa ipsius hora.

21 ¶ Dixit ergo iterum eis Jesus, Ego vado, et quaeritis me, et in hoc peccato vestro moriemini: quò ego vado, vos non potestis venire.

22 Dicebant ergo Judaei, Num trucidabit seipsum, qui dicat, Quò ego vado, vos non potestis venire?

23 Tunc dixit eis, Vos ex locis infernis estis, ego sum ex supernis: vos ex hoc mundo estis, ego non sum ex hoc mundo.

24 Ideo vobis dixi, vos morituros in peccatis vestris: nam nisi credideritis me eum esse, moriemini in peccatis vestris.

25 Dixerunt ergo ei, Tu quis es? Tum dixit eis Jesus, Id quod a principio dico vobis.

26 Multa habeo quae de vobis loquar ac iudicem; sed qui me misit, verax est; et ego quae audivi ab eo, haec loquor mundo.

27 Non cognoverunt eum de Patre sibi haec dicere.

28 Dixit ergo eis Jesus, Quum sustuleritis Filium hominis, tunc agnoscetis me eum esse, et a meipso nihil facere; sed prout docuit me Pater, haec loqui.

29 Nam qui me misit, mecum est: non reliquit me solum Pater, quia ego quae placita sunt ei facio semper.

30 Haec illo loquente multi crediderunt in eum.

31 ¶ Dicebat ergo Jesus iis Judaeis qui crediderant ipsi, Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis.

32 Et cognoscetis veritatem, et veritas vos in libertatem vindicabit.

33 Responderunt ei, Semen Abrahami sumus, neque cuiquam servivimus unquam: quomodo tu dicis, Vos in libertatem vindicabimini?

34 Respondit eis Jesus, Amen, amen, dico vobis, quisquis operam dat peccato, servus est peccati.

35 Servus autem non manet in domo perpetuò: filius manet perpetuò.

36 Itaque si vos Filius in libertatem vindicàrit, verè liberi eritis.

37 Scio vos semen Abrahami esse, sed studetis me trucidare, quia sermo ille meus non habet locum apud vos.

38 Ego loquor quod vidi apud Patrem meum; et vos facitis quod vidistis apud patrem vestrum.

39 Responderunt et dixerunt ei, Pater noster Abrahamus est. Dicit eis Jesus, Si filii Abrahami essetis, opera Abrahami faceretis.

40 Nunc autem studetis me trucidare, hominem qui veritatem vobis loquutus sum, quam audivi a Deo : hoc Abrahamus non fecit.

41 Vos facitis opera patris vestri. Itaque dixerunt ei, Nos ex scortatione non sumus geniti : unum Patrem habemus, *nempe* Deum.

42 Dixit ergo eis Jesus, Si Deus Pater vester esset, diligeritis me ; ego enim a Deo prodii et adsum : nec enim a meipso veni, sed ille me misit.

43 Quare loquutionem istam meam non agnoscitis ? *nempe* quoniam non potestis audire sermonem meum.

44 Vos ex patre diabolo estis, et cupiditates patris vestri vultis explere. Ille fuit homicida a principio, et in veritate non perstitit ; non est enim veritas in eo. Quotiescunque loquitur mendacium, de suo loquitur, quia mendax est, et pater ille mendacii.

45 Vos autem, quia ego veritatem dico non creditis mihi.

46 Quis ex vobis arguit me de peccato ? si veritatem dico, quare vos non creditis mihi ?

47 Qui ex Deo est, verba Dei audit ; propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.

48 Responderunt ergo Judaei et dixerunt ei, Nonne bene dicimus te Samaritanum esse, et daemonium habere ?

49 Respondit Jesus, Ego daemonium non habeo ; sed honoro Patrem meum, et vos contumeliâ afficitis me.

50 Ego verò non quaero gloriam meam : est qui quaerat et judicet.

51 Amen, amen, dico vobis, si quis sermonem meum servaverit, mortem non conspiciet in aeternum.

52 Dixerunt ergo ei Judaei, Nunc agnoscimus te daemonium habere. Abrahamus mortuus est, et prophetae : et tu dicis, Si quis sermonem meum servaverit, non gustabit mortem in aeternum.

53 Num tu major es patre illo nostro Abrahamo, qui mortuus est ?

etiam prophetae mortui sunt. quem tu teipsum facis ?

54 Respondit Jesus, Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est : Pater ille meus is est qui glorificat me, quem vos dicitis Deum vestrum esse.

55 Sed non nôstis eum ; ego verò ipsum novi : et si dixero ipsum mihi non esse notum, ero similis vestri, *id est*, mendax : sed eum novi, et sermonem ejus servo.

56 Abrahamus pater ille vester gestivit ut videret diem istum meum ; et vidit, ac gavisus est.

57 Dixerunt igitur ei Judaei, Quinquaginta annos nondum habes, et Abrahamum vidisti ?

58 Dixit eis Jesus, Amen, amen, dico vobis, priusquam Abrahamus existeret, ego sum.

59 Sustulerunt ergo lapides ut jacerent in eum : Jesus autem occulta vit se, et exivit e templo, quum transivisset per medios ipsos : et ita praeteriit.

CAP. IX.

PRAETERIENS autem vidit quendam caecum a nativitate.

2 Et interrogaverunt eum discipuli ejus, dicentes, Rabbi, quis peccavit, iste, an parentes ejus, ut caecus nasceretur ?

3 Respondit Jesus, Neque ista peccavit, neque parentes ejus, *ut caecus nasceretur* ; sed *caecus natus est*, ut opera Dei manifesta fiant in eo.

4 Oportet me vacare operibus ejus qui misit me, donec dies est : veniet nox, quum nemo potest operari.

5 Quamdiu fuero in mundo, Lux sum mundi.

6 Hoc quum dixisset, sputavit humi, et fecit lutum ex sputo, et ille vit lutum oculis caeci ;

7 Dixitque ei, Vade, ablue oculos in piscinâ Siloam, quod est, si interpreteris, Missus. Abiit ergo, et abluit oculos, rediitque videns.

8 Vicini ergo, et qui prius viderant eum caecum esse, dicebant, Nonne hic est qui sedebat et mendicabat ?

9 Alii dicebant, Hic est ; alii verò, Similis est ei. Ille verò dicebat, Ego sum.

10 Dixerunt ergo ei, Quomodo aperti sunt tibi oculi ?

11 Respondit ille, et dixit, Quidam qui dicitur Jesus lutum fecit, et ille levit *illud* oculis meis, et dixit mihi, Vade ad piscinam Siloam, et ablue oculos : ut autem abii et abluí oculos, vidi.

12 Dixerunt ergo ei, Ubi est ille ? Ait, Nescio.

13 ¶ Adducunt eum ad Pharisaeos, eum, *inquam*, qui olim caecus fuerat.

14 Erat autem sabbatum, quum lutum faceret Jesus, et aperiret oculos ejus.

15 Rursus ergo interrogârunt eum etiam Pharisaei, quomodo videndi facultatem esset adeptus. Ille verò dixit eis, Lutum imposuit oculis meis, et abluí oculos, et video.

16 Dicebant ergo ex Pharisaeis quidam, Homo iste non est a Deo ; nam sabbatum non servat. Alii dicebant, Quomodo potest quispiam peccator talia signa edere ? Et dissidium erat inter eos.

17 Rursus dicunt caeco, Tu quid dicis de ipso, quòd aperuit oculos tuos ? Ille autem dixit, Certè propheta est.

18 Non crediderunt ergo Judaei de eo quòd caecus fuisset, et videndi facultatem esset adeptus, usquequo vocârunt ejus parentes, ejus, *inquam*, qui videndi facultatem fuerat adeptus.

19 Et interrogaverunt eos, dicentes, Hiccine est filius ille vester, quem vos dicitis caecum natum esse ? quomodo ergo nunc videt ?

20 Responderunt eis parentes ejus, et dixerunt, Scimus hunc esse filium illum nostrum, et caecum natum esse :

21 Quomodo verò nunc videat nescimus ; aut quis ejus aperuerit oculos nos nescimus : ipse aetatem habet, ipsum interrogate, ipse de se loquetur.

22 Haec dixerunt parentes ejus, quòd timerent Judaeos : jam enim constituerant Judaei, ut siquis eum confiteretur esse Christum, synagogâ moveretur.

23 Propterea parentes ejus dixerunt Aetatem habet, ipsum interrogate.

24 Secundò ergo vocârunt hominem qui fuerat caecus, et dixerunt ei, Tribue gloriam Deo ; nos hunc hominem scimus peccatorem esse.

25 Respondit igitur ille, et dixit, An peccator sit nescio : unum scio ; me, quum caecus fuero, nunc videre.

26 Dixerunt autem ei rursus, Quid fecit tibi ? quomodo aperuit oculos tuos ?

27 Respondit eis, Jam vobis dixi, et non audistis : cur iterum vultis audire ? num et vos fieri vultis ipsius discipuli ?

28 Itaque conviciati sunt ei, et dixerunt, Tu discipulus illius es : nos autem Mosis discipuli sumus.

29 Nos scimus Deum esse loquutum Mosis : hic autem unde sit nescimus.

30 Respondit ille, et dixit eis, At enim istud mirum est, quòd vos nesciatis unde sit, et *tamen* aperuit meos oculos.

31 Scimus autem quòd Deus peccatores non audiat : sed si quis Dei cultor est, et facit quod ille vult, *ille* hunc audit.

32 Ab seculo non est auditum aliquem aperuisse oculos ejus qui caecus natus fuerit.

33 Nisi esset hic a Deo, non posset *tale* quicquam facere.

34 Responderunt et dixerunt ei, Tu in peccatis natus es totus, et tu doces nos ? Et ejecerunt eum foràs.

35 Audivit Jesus eum ejectum foràs ; et eum nactus, dixit ei, Tunc credis in Filium Dei ?

36 Respondit ille, et dixit, Quis est, Domine, ut credam in eum ?

37 Dixit autem ei Jesus, Et vidisti eum, et is est qui loquitur tecum.

38 At ille ait, Credo, Domine. Et adoravit eum.

39 Et dixit Jesus, Ad iudicium *exercendum* ego in hunc mundum veni : ut qui non vident, videant ; et qui vident, caeci fiant.

40 Audierunt autem haec quidam ex Pharisaeis qui cum ipso erant, et dixerunt ei, Num et nos caeci sumus ?

41 Dixit eis Jesus, Si caeci essetis, non haberetis peccatum : nunc verò dicitis, Videmus : itaque peccatum vestrum manet.

CAP. X.

AMEN, amen, dico vobis, qui non ingreditur per ostium in caulam ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro.

2 Qui verò ingreditur per ostium, pastor est ovium.

3 Huic aperit janitor, et oves vocem ejus audiunt : et suas oves vocat nominatim, et educit eas.

4 Quumque suas oves emisit, antegreditur eas : et oves eum sequuntur, quia nòrunt vocem ejus.

5 Alienum autem nequaquam sequentur, sed fugient ab eo ; quia non nòrunt vocem alienorum.

6 Hanc similitudinem dixit eis Jesus. Illi verò non cognoverunt quanam illa essent quae loquebatur eis.

7 ¶ Jesus ergo rursus dixit eis, Amen, amen, dico vobis, ego sum ostium illud ovium.

8 Quotquot ante me venerunt, fures sunt et latrones : sed oves non auscultârunt eos.

9 Ego sum illud ostium : per me si quis introierit, servabitur ; et ingreditur, et egredietur, et pascua inveniet.

10 Fur non venit nisi ut furetur, et mactet ac perdat *oves* : ego veni ut vitam habeant, et abundant.

11 Ego sum pastor ille bonus : bonus pastor animam suam deponit pro ovibus.

12 Mercenarius autem, et qui non

est pastor, cujus non sunt oves propriae, videns lupum venientem, relinquit oves, et fugit : lupus autem eas rapit, et dispergit ovile :

13 Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, et non est illi cura ovium.

14 Ego sum pastor ille bonus, et agnosco meas, et agnoscor a meis.

15 Prout novit me Pater, *ita* et ego novi Patrem ; et animam meam depono pro ovibus.

16 Alias etiam oves habeo, quae non sunt ex hâc caulâ : illas quoque oportet me adducere ; nam vocem meam audient : fietque unus grex, *et* unus pastor.

17 Propterea Pater me diligit, quia ego depono animam meam ut eam rursus assumam.

18 Nemo tollit eam a me, sed ego depono eam per me ipsum : potestatem habeo deponendi eam, et potestatem habeo rursus eam assumendi. Hoc mandatum accepi a Patre meo.

19 Dissidium igitur rursus ortum est inter Judaeos propter istos sermones.

20 Dicebant autem multi eorum, Daemonium habet, et insanit : quid eum auditis ?

21 Alii dicebant, Haec verba non sunt daemoniaci : num daemonium potest caecorum oculos aperire ?

22 ¶ Facta sunt autem encaenia Hierosolymis, et hiems erat.

23 Et ambulabat Jesus in templo in porticu Solomonis.

24 Cinxerunt igitur eum Judaei, et dixerunt ei, Quousque animam nostram suspendis ? Si tu es Christus ille, dic nobis apertè.

25 Respondit eis Jesus, Dixi vobis, nec creditis : opera quae ego facio in nomine Patris mei, haec testantur de me.

26 Sed vos non creditis, non enim estis ex ovibus illis meis, sicut dixi vobis.

27 Oves illae meae vocem meam audiunt, et ego eas agnosco, et sequuntur me.

28 Et ego vitam aeternam do eis, nec peribunt in aeternum, neque rapiet eas quisquam e manu meâ.

29 Pater ille meus, qui mihi dedit eas, major omnibus est: neque quisquam potest eas eripere e manu Patris mei.

30 Ego et Pater unum sumus.

31 Sustulerunt ergo rursus lapides Judaei, ut eum lapidarent.

32 Respondit eis Jesus, Multa bona opera exhibui vobis ex Patre meo: propter quod illorum operum me lapidatis?

33 Responderunt ei Judaei, dicentes, Ob bonum opus non lapidamus te, sed ob blasphemiam, id est, quia tu, homo quum sis, facis teipsum Deum.

34 Respondit eis Jesus, Nonne, scriptum est in lege vestrà, Ego dixi, dii estis?

35 Si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est, et non potest solvi Scriptura;

36 *Mene*, quem Pater sanctificavit et misit in mundum, vos dicitis blasphemare, quia dixi, Filius Dei sum?

37 Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi:

38 Sin verò *illa* facio, etiamsi mihi non credatis, operibus *tamen* credite; ut cognoscatis et credatis Patrem in me esse, et me in eo.

39 Rursus ergo studebant eumprehendere: sed exivit ex eorum manu.

40 Abiitque rursus ad trajectum Jordanis, in eum locum ubi primùm fuerat Joannes, quum baptizaret, mansitque illic.

41 Multi autem veniebant ad eum, et dicebant, Joannes quidem signum nullum edidit: quaecunque autem de isto dixit, vera erant.

42 Et multi illic crediderunt in eum.

2 (Maria autem ea erat quae unxit Dominum unguento, et extersit pedes ejus capillis suis; cujus frater Lazarus aegrotabat.)

3 Miserunt ergo sorores ejus ad ipsum, dicentes, Domine, ecce, *is* quem amas, aegrotat.

4 Jesus autem, *hoc* audito, dixit, Morbus iste non est *immissus* ad mortem, sed pro Dei gloriâ, ut per eum *morbum* glorificetur Filius Dei.

5 Diligebat autem Jesus Martham, et sororem ejus, et Lazarum.

6 Ut ergo audivit *illum* aegrotare, tum quidè[m] mansit duos dies in eo loco ubi erat.

7 Deinde postea dixit discipulis, Eamus in Judaeam rursus.

8 Dicunt ei discipuli, Rabbi, modò studebant te Judaei lapidare, et rursus illuc abis?

9 Respondit Jesus, Nonne duodecim sunt horae diei? Siquis ambulet interdium, non impingit, quia lucem hujus mundi videt.

10 Si quis autem ambulet nocte, impingit, quia lux ei non adest.

11 Haec ait; et postea dixit eis, Lazarus, amicus ille noster, dormit: sed proficiscor ut a somno excitem eum.

12 Dixerunt ergo discipuli ejus, Domine, si dormit, servabitur.

13 Hoc autem dixerat Jesus de ipsius morte: at illi putârunt eum de dormitione somni dicere.

14 Tunc ergo Jesus dixit eis aperte, Lazarus mortuus est:

15 Et gaudeo propter vos, ut credatis, me illic non fuisse: sed eamus ad eum.

16 Dixit autem Thomas, qui dicitur Didymus, condiscipulis, Eamus et nos, ut moriamur cum eo.

17 Venit ergo Jesus, et invenit eum quartum jam diem in monumento agere.

18 Erat autem Bethania prope Hierosolymam ferè stadiis quindecim.

19 Multique ex Judaeis venerant ad Martham et Mariam, ut consolarentur eas de fratre suo.

CAP. XI.

AEGROTABAT autem quidam nomine Lazarus a Bethaniâ, ex vico Mariae et Marthae sororis ipsius.

20 Martha ergo, ut audivit Jesum venire, occurrit ei : Maria verò domi sedebat.

21 Dixit autem Martha Jesu, Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus :

22 Sed et nunc scio, fore ut quaecunque petieris a Deo, det tibi.

23 Dicit ei Jesus, Resurget frater tuus.

24 Dicit ei Martha, Scio resurrectionem in resurrectione ultimo illo die.

25 Dixit ei Jesus, Ego sum resurrectio et vita : qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet :

26 Et quisquis vivit, et credit in me, non morietur in aeternum. Credis hoc ?

27 Ait illi, Etiam, Domine, ego credo te esse Christum illum Filium illum Dei, qui in mundum venturus erat.

28 Et quum haec dixisset, abiit, et clam vocavit Mariam sororem suam, dicens, Praeceptor adest, et te vocat.

29 Illa ut audivit, surgit citò, et venit ad eum.

30 (Nondum autem venerat Jesus in vicum ; sed erat in eo loco ubi occurrerat ei Martha.)

31 Judaei ergo, qui domi erant cum eâ, et consolabantur eam, quum vidissent Mariam citò surrexisse, et exiisse, sequuti sunt eam, dicentes, Abit ad monumentum, ut illic fleat.

32 Maria verò quum venisset eò ubi erat Jesus, viso eo, accidit ad ejus pedes, dicens ei, Domine, si fuisses hic, non esset mortuus frater meus.

33 Jesus autem, ut vidit eam fletem, et Judaeos qui unâ venerant cum eâ fientes, infremuit spiritu, et turbavit seipsum ;

34 Et dixit, Ubi posuistis eum ? Dicunt ei, Domine, veni et vide.

35 Lacrymatus est Jesus.

36 Dixerunt ergo Judaei, Ecce, quomodo amabat eum !

37 Quidam autem ex ipsis dixere-

runt, Non poterat hic, qui aperuit oculos caeci, facere ut et iste non moreretur ?

38 Jesus ergo rursus fremens apud semetipsum, venit ad monumentum : erat autem spelunca, et lapis erat ei impositus.

39 Ait Jesus, Tollite lapidem. Dicit ei Martha, soror ejus qui mortuus fuerat, Domine, jam olet ; quatuor enim dierum est.

40 Dicit ei Jesus, Nonne dixi tibi, fore, si credideris, ut videas gloriam Dei ?

41 Sustulerunt ergo lapidem *e loco* ubi mortuus ille fuerat positus. Jesus autem sustulit sursum oculos, et dixit, Pater, gratias ago tibi quòd me audieris.

42 Ego verò sciebam me semper a te audiri : sed propter turbam circumstantem *hoc* dixi, ut credant me a te missum esse.

43 Et quum haec dixisset, clamavit voce magnâ, Lazare, ades dum foras.

44 Tum qui fuerat mortuus, prodiit pedes et manus vinctus fasciis ; facies autem ejus sudario erat obvincta. Dicit eis Jesus, Solvite eum, et sinite abire.

45 Multi ergo ex Judaeis qui venerant ad Mariam, et conspexerant quae fecerat Jesus, crediderunt in eum.

46 Quidam autem ex eis abierunt ad Pharisaeos, et dixerunt eis quae fecerat Jesus.

47 ¶ Coegerunt ergo primarii sacerdotes et Pharisei consilium, et dicebant, Quid agemus ? nam hic homo multa signa edit.

48 Si omitteremus eum ita, omnes ei credent : venientque Romani, et delebunt tum locum nostrum, tum gentem.

49 Unus autem ex ipsis, Caiaphas, pontifex maximus anni illius, dixit eis, Vos nihil scitis ;

50 Nec cogitatis conducere nobis, ut unus homo moriatur pro populo, et tota gens non pereat.

51 Hoc autem ex semetipso non dixit; sed quum esset pontifex maximus anni illius, prophetavit fore ut Jesus pro gente moreretur:

52 Nec tantum pro eâ gente, sed ut etiam filios Dei dispersos cogeret in unum.

53 Ab illo ergo die consultabant unâ ut trucidarent eum.

54 Jesus ergo palam amplius non versabatur inter Judaeos: sed abiit illic in regionem quae est prope desertum, in urbem quae dicitur Ephraim; et illic agebat cum discipulis suis.

55 Propè autem erat pascha Judaeorum: et ascenderunt multi Hierosolymam ex illâ regione ante pascha, ut purificarent se.

56 Quaerebant ergo Jesum, et loquebantur alii cum aliis in templo stantes, Quid videtur vobis? an venturus non esse ad festum?

57 Dederant autem primarii sacerdotes et Pharisei mandatum, ut siquis nôsset ubi esset, indicaret, ut prehererent eum.

CAP. XII.

JESUS ergo sex ante pascha diebus venit in Bethaniam, ubi erat Lazarus ille qui fuerat mortuus, quem suscitaverat ex mortuis.

2 Fecerunt igitur ei coenam illic, et Martha ministrabat: Lazarus autem unus erat ex iis qui simul discumbabant cum eo.

3 Maria verò acceptâ librâ unguenti nardi liquidæ multi pretii, unxit pedes Jesu, et extersit pedes ejus capillis suis: domus autem impleta est odore unguenti.

4 Dixit ergo quidam ex discipulis ejus, *nempe*, Judas Simonis *filius*, Iscariotes, qui erat eum proditurus,

5 Quare hoc unguentum non vœniit trecentis denariis, et datum est pauperibus?

6 Dixit autem hoc, non quòd pauperum ipsi cura esset, sed quia fur erat, et marsupium habebat, et ea quae immittebantur gestabat.

7 Dixit ergo Jesus, Omitte eam, in

diem funerationis meae servavit istud.

8 Pauperes enim semper habebitis vobiscum, me verò non semper habebitis.

9 ¶ Cognovit ergo turba multa ex Judæis eum illic esse: et venerunt, non propter Jesum tantum, sed etiam ut Lazarum viderent, quem excitârat a mortuis.

10 Consultârunt autem primarii sacerdotes, ut Lazarum etiam trucidarent.

11 Quia multi ex Judæis propter eum abibant et credebant in Jesum.

12 ¶ Postero die turba multa, quae venerat ad festum, quum audissent Jesum venire Hierosolymam,

13 Acceperunt ramos palmarum, et prodierunt ei obviam, et clamabant, Hosanna! benedictus qui venit in nomine Domini, Rex ille Israelis!

14 Nactus autem Jesus asellum, insedit ei, sicut scriptum est,

15 Ne time, filia Sionis: ecce, Rex ille tuus venit insidens pullo asinae.

16 Haec autem non cognoverunt discipuli ejus primò: sed quum glorificatus esset Jesus, tunc recordati sunt haec esse scripta de eo, et sese haec illi praestitisse.

17 Testabatur verò turba quae erat cum eo, quòd Lazarum vocâsset e monumento, et suscitâsset eum a mortuis.

18 Propterea etiam occurrit ei turba, quia audierat eum edidisse hoc signum.

19 Pharisei ergo dixerunt inter se, Videtisne nos nihil proficere? ecce, mundus eum sequutus est.

20 ¶ Erant autem quidam Graeci ex iis qui ascendunt ut adorent in festo.

21 Isti ergo venerunt ad Philippum, qui erat a Bethsaidâ Galilæae, et rogârunt eum, dicentes, Domine, vellemus Jesum videre.

22 Venit Philippus, et dicit Andreae: Andreas rursum et Philippus dicunt Jesu.

23 Jesus autem respondit eis, di-

cens, Venit hora illa qua glorificetur Filius hominis.

24 Amen, amen, dico vobis, nisi granum frumenti ceciderit in terram, et mortuum fuerit, ipsum solum manet: si verò mortuum fuerit, multum fructum adfert.

25 Qui amat animam suam, perdet eam: et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam aeternam custodiet eam.

26 Si mihi quis ministrat, me sequatur; et ubi ego fuero, illic et minister meus erit: et si quis mihi ministraverit, honorabit eum Pater.

27 Nunc anima mea turbata est: et quid dicam? Pater, libera me ab hac horâ; sed propterea veni in horam hanc.

28 Pater, glorifica nomen tuum. Venit ergo vox e coelo, *dicens*, Et glorificavi, et rursus glorificabo.

29 Turba ergo quae adstabat et audierat, dicebat tonitru esse factum: Alii dicebant, Angelus ei loquutus est.

30 Respondit Jesus, et dixit, Non propter me haec vox exstitit, sed propter vos.

31 Nunc iudicium adest mundi hujus; nunc princeps ille mundi hujus ejicietur foras.

32 Et ergo, si sublatus fuero a terrâ, omnes traham ad meipsum.

33 (Hoc autem dicebat, significans quâ morte futurum erat ut moreretur.)

34 Respondit ei turba, Nos audivimus ex lege, Christum manere in aeternum: quomodo igitur tu dicis, oportere tolli Filium hominis? quis est iste Filius hominis?

35 Dixit igitur eis Jesus, Adhuc parvo tempore lux vobiscum est: ambulante dum lucem habetis, ne vos tenebrae deprehendant: nam qui ambulat in tenebris nescit quò vadat.

36 Dum lucem habetis, credite in lucem, ut filii lucis fiatis. Haec loquutus est Jesus: et quum abiisset, occultavit se ab eis.

37 ¶ Quum autem tot signa coram eis edidisset, non credebant in eum:

38 Ut sermo Esaiæ prophetae impleretur, quem dixit, Domine, quis credidit sermoni nostro, et brachium Domini cui resectum est?

39 Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Esaias,

40 Excaecavit oculos eorum, et obduravit corda eorum: ne videant oculis, et intelligant corde, et sese convertant, et sanem eos.

41 Haec dixit Esaias, quando vidit gloriam ejus, et loquutus est de eo.

42 Veruntamen etiam ex primoribus multi crediderunt in eum: sed propter Phariseos hoc non profitebantur, ne synagogâ moverentur.

43 Dilexerunt enim gloriam hominum potiùs quàm gloriam Dei.

44 Jesus autem clamavit, et dixit, Qui credit in me, non credit in me, sed in eum qui misit me.

45 Et qui conspiciat me, conspiciat eum qui misit me.

46 Ego lux in mundum veni, ut quisquis credit in me in tenebris non maneat.

47 Siquis autem audierit verba mea, et non crediderit, ego non damno ipsum: non enim veni ut damnem mundum, sed ut servem mundum.

48 Qui rejicit me, nec recipit verba mea, habet qui condemnet ipsum: sermo quem loquutus sum, ille damnabit eum ultimo illo die.

49 Quia ego ex meipso non sum loquutus: sed qui misit me Pater, ipse mihi mandavit quid dicam, et quid loquar.

50 Et scio mandatum ejus vitam aeternam esse. Quae igitur ego loquor, prout dixit mihi Pater, ita loquor.

CAP. XIII.

ANTE festum autem paschae, sciens Jesus venisse horam illam suam, quâ digrederetur ex hoc mundo ad Patrem, quum dilexisset suos illos, qui erant in mundo, usque ad finem dilexit eos.

2 Et coenâ peractâ (quum dia-

bolus jam immisisset in cor Judae, filii Simonis, Iscariotae, ut proderet eum),

3 Sciens Jesus Patrem omnia dedisse sibi in manus, et se a Deo prodisse, et ad Deum abire,

4 Surgit a coenâ, et deponit pallium; acceptoque linteo, praecinxit se.

5 Deinde immisit aquam in pelvim, et coepit lavare pedes discipulorum, et extergere linteo quo erat praecinctus.

6 Venit ergo ad Simonem Petrum, qui dixit ei, Domine, tu mihi lavas pedes?

7 Respondit Jesus, et dixit ei, Quod ego facio, tu nescis nunc, cognosces autem postea.

8 Dicit ei Petrus, Non lavabis meos pedes in aeternum. Respondit ei Jesus, Nisi laverò te, nihil mecum habebis commune.

9 Dicit ei Simon Petrus, Domine, non solum pedes meos, sed etiam manus et caput.

10 Dicit ei Jesus, Ei qui lotus est, non opus est nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus: et vos mundi estis, sed non omnes.

11 Nôrat enim eum a quo prodebat: propterea dixit, Non omnes estis mundi.

12 Postquam ergo lavisset pedes eorum, et pallium suum recepisset, rursus discubuit, et dixit eis, Nôstisne quid fecerim vobis?

13 Vos me vocantes, dicitis, Praeceptor ac Domine; et rectè dicitis: sum enim.

14 Itaque si ego lavi pedes vestros Dominus et praceptor, vos quoque debetis alii aliorum pedes lavare.

15 Exemplum enim praebui vobis, ut prout ego feci vobis, ita et vos faciatis.

16 Amen, amen, dico vobis, Servus non est major domino suo, neque legatus major eo a quo missus est.

17 Si haec noveritis, beati eritis si ea feceritis.

18 Non de omnibus vobis loquor: ego scio quos elegerim: sed oportet

ut impleatur Scriptura, Qui edit mecum panem, sustulit adversum me calcem suam.

19 Jam nunc dico vobis priusquam fiat, ut quum factum fuerit, credatis me eum esse.

20 Amen, amen, dico vobis, Quando aliquem misero, quisquis eum recipit, me recipit; qui verò me recipit, recipit eum qui me misit.

21 Quum haec dixisset Jesus, turbatus est spiritu; et testatus est, dixitque, Amen, amen, dico vobis, unus ex vobis prodet me.

22 Discipuli ergo aspiciebant alii ad alios, dubitantes de quo diceret.

23 Erat autem quidam ex discipulis Jesu recumbens in sinu ipsius, nimirum is quem diligebat Jesus.

24 Innuit ergo huic Simon Petrus ut percontaretur quisnam esset de quo diceret.

25 Ille verò quum incubisset pectori Jesu, dicit ei, Domine, quis est?

26 Respondet Jesus, Ille est cui ego intinctam offulam dederò. Et quum intinxisset offulam, dedit Judae filio Simonis Iscariotae.

27 Et post sumptam offulam, tunc ingressus est in illum Satan. Dicit igitur ei Jesus, Quod facis, mox facito.

28 Hoc autem nemo accumbentium intelligebat quorsum ei dixisset.

29 Quidam enim putabant, quia marsupium habebat Judas, Jesum ei dixisse, Eme quibus opus est nobis ad festum: aut egenis ut aliquid daret.

30 Ille igitur, acceptâ offulâ, statim exivit: erat autem nox.

31 Quum ergo exivisset, dicit Jesus, Nunc glorificatus est Filius hominis, et Deus glorificatus in eo.

32 Quòd si Deus glorificatus est in eo, Deus quoque glorificabit eum in sese, et statim glorificabit eum.

33 Filioli, adhuc paulisper vobiscum sum. Quaeritis me: sed sicut dixi Judaeis, Quò ego vado, vos non potestis venire; ita et vobis nunc dico.

34 Mandatum novum do vobis, Ut

alii alios diligatis : sicut, *inquam*, dilexi vos, ut vos etiam diligatis alii alios.

35 Ex hoc omnes cognoscent vos esse discipulos meos, si charitatem habueritis alii in alios.

36 Dicit ei Simon Petrus, Domine, quò abis? Respondit ei Jesus, Quò abeo non potes me nunc sequi : postea verò sequèris me.

37 Dicit ei Petrus, Domine, quare non possem te sequi nunc? animam meam pro te deponam.

38 Respondit ei Jesus, Animam tuam pro me depones? Amen, amen, dico tibi, non emittet vocem gallus, donec ter me abnegaveris.

CAP. XIV.

NE turbator cor vestrum : creditis in Deum; etiam in me credite.

2 In domo Patris mei habitationes multae sunt : alioqui dixissem vobis.

3 Proficiscor paraturus vobis locum : et quum profectus fuero, et paravero vobis locum, rursus veniam, et assumam vos ad meipsum ; ut ubi ero ego, et vos sitis.

4 Et quò ego abeam scitis ; et viam scitis.

5 Dicit ei Thomas, Domine, nescimus quò abeas : quomodo igitur possumus viam scire?

6 Dicit ei Jesus, Ego sum via illa, et illa veritas, et vita illa : nemo venit ad Patrem nisi per me.

7 Si nòssetis me, Patrem etiam meum nòssetis : et jam nunc nòstis eum, et vidistis eum.

8 Dicit ei Philippus, Domine, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis.

9 Dicit ei Jesus, Tantum temporis vobiscum sum, et non nòstis me, Philippe? Qui vidit me vidit Patrem : quomodo igitur tu dicis, Ostende nobis Patrem?

10 Non credis me in Patre, et Patrem in me esse? Verba quae ego loquor vobis, a meipso non loquor : sed Pater qui in me manet, ipse facit opera.

11 Credite mihi me in Patre, et Patrem in me esse ; sin minùs, propter ipsa opera credite mihi.

12 Amen, amen, dico vobis, qui credit in me, opera quae ego facio, et ipse faciet, et majora istis faciet : nam ego ad Patrem meum proficiscor.

13 Et quicquid petieritis in nomine meo, hoc faciam : ut glorificetur Pater in Filio.

14 Si quid petieritis in nomine meo, ego faciam.

15 Si diligitis me, mandata mea servate.

16 Ego verò rogabo Patrem, et alium advocatum dabit vobis ut maneat vobiscum in aeternum :

17 *Nempe* Spiritum illum veritatis, quem mundus non potest recipere, quia non conspicit eum, nec novit eum ; vos autem nòstis eum, quia apud vos manet, et in vobis erit.

18 Non relinquam vos orbos ; redeo ad vos.

19 Adhuc paululum, et mundus me non ampliùs conspiciet ; vos autem conspicietis me ; quia ego vivo, vos etiam vivetis.

20 In illo die vos cognoscetis me esse in Patre meo, et vos in me, et me in vobis.

21 Qui tenet mandata mea, et servat illa, is est qui diligit me : qui autem diligit me, diligitur a Patre meo ; et ego diligam eum, et ei conspiciendum exhibebo meipsum.

22 Dicit ei Judas, non *ille* Iscariotes, Domine, quid est cur te sis nobis conspiciendum exhibiturus, et non mundo?

23 Respondit Jesus, et dixit ei, Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et apud eum habitabimus.

24 Qui non diligit me, sermones meos non servat ; et sermo quem auditis non est meus, sed ejus qui misit me, *nempe* Patris.

25 Haec loquutus sum vobis, apud vos manens.

26 *Advocatus autem ille, id est Spiritus Sanctus, quem mittit Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, et in memoriam revocabit vobis omnia quae dixi vobis.*

27 *Pacem relinquo vobis, pacem illam meam do vobis: non prout mundus dat, ego do vobis. Ne turbator cor vestrum, neque formidato.*

28 *Audivistis me dixisse vobis, Abeo, et redeo ad vos. Si diligeretis me, gauderetis utique quòd dixerim, Proficiscor ad Patrem; nam Pater major me est.*

29 *Et nunc dixi vobis, priusquam fiat; ut quum factum fuerit, credatis.*

30 *Non loquar amplius multa vobiscum: venit enim princeps mundi hujus, sed in me non habet quicquam.*

31 *Sed ut nôrit mundus quod ego Patrem diligo; et prout mandavit mihi Pater, ita facio. Surgite, abeamus hinc.*

CAP. XV.

EGO sum vitis illa vera, et Pater meus est agricola ille.

2 *Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollit; et omnem qui fert fructum purgat, ut plus fructus adferat.*

3 *Jam vos puri estis propter sermonem quem loquutus sum vobis.*

4 *Manete in me, et ego in vobis manebo: sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso, id est, nisi manserit in vite; ita nec vos, nisi in me manseritis.*

5 *Ego sum vitis, vos palmites: is qui manet in me, et in quo ego maneo, hic fert fructum multum; nam seorsum a me nihil potestis facere.*

6 *Nisi quis in me manserit, abjectus extra vineam, statim ut palmes arescet: deinde colliguntur isti palmites, et in ignem abjiciuntur, et ardent.*

7 *Si manseritis in me, et verba mea in vobis manserint, quicquid volueritis, petite, et fiet vobis.*

8 *In hâc re glorificatus fuerit Pater meus, ut fructum multum adferatis, et eritis mei discipuli.*

9 *Prout dilexit me Pater, ita et ego dilexi vos: manete in illâ meâ charitate.*

10 *Si mandata mea servaveritis, manebitis in charitate meâ; sicut ego Patris mei mandata servavi, et maneo in ejus charitate.*

11 *Haec loquutus sum vobis, ut gaudium illud meum in vobis maneat, et gaudium vestrum plenum fiat.*

12 *Hoc est mandatum illud meum, ut diligatis alii alios, prout dilexi vos.*

13 *Majorem charitatem nullus habet quàm istam, ut quispiam animam suam deponat pro amicis suis.*

14 *Vos amici mei eritis, si feceritis quaecunque ego mando vobis.*

15 *Non amplius dicam vos servos, quia servus nescit quid faciat dominus ipsius: vos autem dixi amicos, quia omnia quae audivi a Patre meo, nota feci vobis.*

16 *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, et constitui vos ut abeuntes fructum feratis, et fructus vester maneat; ut quicquid petieritis a Patre in nomine meo, det vobis.*

17 *Haec mando vobis, ut diligatis alii alios.*

18 *Si mundus vos odit, scitis me prius quàm vos illis odio habitum.*

19 *Si ex mundo essetis, mundus quod suum est amaret; quia verò ex mundo non estis, sed ego elegi vos ex mundo, propterea odit vos mundus.*

20 *Mementote sermonis illius quem ego dixi vobis, Non est servus major domino suo. Si me persequuti sunt, et vos persequentur: si sermonem meum servaverunt, et vestrum servabunt.*

21 *Sed haec omnia facient vobis propter nomen meum, quia non noverunt eum qui misit me.*

22 *Si non venissem et loquutus essem eis, peccatum non haberent:*

nunc autem non haerent quod praetextant peccato suo.

23 Qui me odit, *is* etiam Patrem meum odit.

24 Si opera non fecissem inter eos quae nemo alius fecit, peccatum non haberent; nunc autem et viderunt, et oderunt tum me, tum Patrem meum.

25 Sed oportet ut impleatur sermo qui in lege ipsorum scriptus est, Oderunt me immerito.

26 Quum autem venerit Advocatus ille, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritus, *inquam*, ille veritatis, qui a Patre emanat, ille testabitur de me.

27 Sed et vos testabimini, quoniam a principio mecum estis.

CAP. XVI.

HAEC loquutus sum vobis, ut ne offendamini.

2 Movebunt vos synagogis; imo veniet tempus, quum quisquis cruciabit vos putabit *se* cultum praestare Deo.

3 Et haec facient vobis, quia non noverunt Patrem, neque me.

4 Sed haec loquutus sum vobis, ut quum venerit hora illa, meminertis eorum, *nempe*, quod ego haec dixerim vobis: haec autem vobis a principio non dixi, quia vobiscum eram.

5 Nunc autem abeo ad eum qui misit me, et nemo ex vobis interrogat me, *dicens*, Quod abis?

6 Sed quia haec loquutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum.

7 Sed ego veritatem dico vobis, confert vobis ut ego abeam: nisi enim abiero, Advocatus ille non veniet ad vos; sin autem profectus fuero, mittam eum ad vos.

8 Et quum venerit ille, arguet mundum de peccato, et de justitia, et de iudicio.

9 De peccato quidem, eò quod non credunt in me.

10 De justitia verò, eò quod ad Patrem abeam, et amplius non conspicietis me.

11 De iudicio autem, eò quod princeps hujus mundi condemnatus sit.

12 Adhuc multa habeo quae vobis dicam; sed nunc non potestis portare.

13 Quum autem venerit ille, *id est*, Spiritus ille veritatis, introducet vos in omnem veritatem; non enim loquetur a semetipso, sed quaecunque audierit loquetur; et quae venturae sunt renunciabit vobis.

14 Ille me glorificabit; quia de meo accipiet, et renunciabit vobis.

15 Omnia quae habet Pater, mea sunt; propterea dixi illum de meo accepturum, et renunciaturum vobis.

16 Paulisper, et non conspicietis me; et rursus paulisper, et videbitis me, quia ego vado ad Patrem.

17 Dixerunt ergo *quidam* ex discipulis ejus alii ad alios, Quid est hoc quod dicit nobis, Paulisper, et non conspicietis me; et rursus paulisper, et videbitis me, et, Quia ego vado ad Patrem?

18 Dicebant ergo, Quid illud est quod dicit Paulisper? nescimus quid loquatur.

19 Cognovit autem Jesus eos velle ipsum interrogare, et dixit eis, De hoc quaeritis inter vos, quod dixi, Paulisper, et non conspicietis me; et iterum, Paulisper, et videbitis me?

20 Amen, amen, dico vobis, flebitis vos, et lamentabimini, mundus autem gaudebit: vos verò tristes eritis, sed tristitia vestra evadet in gaudium.

21 Mulier, quum parit, dolorem habet, quoniam advenit hora ejus; postquam autem peperit puerulum, jam non sentiit afflictionis, propter gaudium quod homo sit natus in mundum.

22 Et vos igitur nunc quidem tristitia tenemini; sed rursus videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis.

23 Et illo die me non interrogabitis quicquam. Amen, amen, dico vo-

his, quaecunque petieritis a Patre, in nomine meo, dabit vobis.

24 Usque adhuc non petiistis quicquam, in nomine meo : petite, et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum.

25 Haec loquutus sum vobis per similitudines ; venit tempus quum non ampliùs per similitudines loquar vobis, sed apertè de Patre meo renuntiabo vobis.

26 Illo die in nomine meo petetis ; et non dico vobis me rogaturum Patrem pro vobis.

27 Ipse enim Pater amat vos, quia vos me amâstis, et credidistis me a Deo prodiisse.

28 Prodi a Patre, et veni in mundum ; iterum relinquo mundum, et proficiscor ad Patrem.

29 Dicunt ei discipuli ejus, Ecce nunc apertè loqueris, nec similitudinem ullam dicis.

30 Nunc scimus te scire omnia, nec opus esse tibi ut quis te interroget : per hoc credimus te a Deo prodiisse.

31 Respondit eis Jesus, Nunc creditis ?

32 Ecce, veniet tempus, et jam venit, quum dispergemini unusquisque ad sua, meque solum relinquetis : sed non sum solus ; nam Pater mecum est.

33 Haec loquutus sum vobis ut in me pacem habeatis : in mundo oppressionem habebitis ; sed confidite, ego vici mundum.

CAP. XVII.

HAEC loquutus est Jesus, et sustulit oculos suos in coelum, dixitque, Pater, venit hora illa ; glorifica Filium tuum, ut et te Filius tuus glorificet :

2 Sicut dedisti ei auctoritatem in omnem carnem, ut quotquot dedisti ei, det eis vitam aeternam.

3 Haec est autem vita aeterna, ut te cognoscant esse illum solum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum.

4 Ego te glorificavi in terrâ ; opus consummavi quod dedisti mihi ut facerem.

5 Nunc igitur glorifica me, tu Pater, apud temetipsum, eâ gloriâ quam habui apud te priusquam mundus esset.

6 Manifestum feci nomen tuum hominibus quos dedisti mihi *selectos* e mundo : tui erant, et mihi eos dedisti ; et sermonem tuum servârunt.

7 Nunc noverunt omnia quae dedisti mihi a te esse ;

8 Quia verba quae tradidisti mihi, tradidi eis ; et ipsi receperunt, et verè nôrunt me a te prodiisse, et crediderunt me a te *missum esse*.

9 Ego pro eis rogo : non pro mundo rogo, sed pro *is* quos dedisti mihi, quia tui sunt.

10 Et mea omnia tua sunt, et tua mea sunt : et glorificatus sum in eis.

11 Et non sum ampliùs in mundo, sed isti sunt in mundo, et ego ad te venio. Pater sancte, conserva eos per nomen tuum quos dedisti mihi, ut sint unum, prout et nos.

12 Quum essem cum eis in mundo, ego servabam eos per nomen tuum ; quos dedisti mihi ego custodivi, et nemo ex eis periit, nisi filius ille perditionis ; ut Scriptura impleretur.

13 Nunc autem ad te venio, et haec loquor in mundo, ut habeant gaudium meum plenum apud se.

14 Ego tradidi eis sermonem tuum, et mundus eos odio habuit, quia non sunt ex mundo, prout et ego non sum ex mundo.

15 Non rogo ut tollas eos e mundo, sed ut serves eos a Malo illo.

16 Ex mundo non sunt, prout et ego non sum ex mundo.

17 Sanctifica eos tuâ veritate : sermo ille tuus veritas est.

18 Sicut me misisti in mundum, *ita* et ego misi eos in mundum :

19 Et eorum causâ ego sanctifico meipsum, ut sint et ipsi sanctificati in veritate.

20 Non tantùm autem pro istis

rogo, sed et pro iis qui per sermonem eorum credituri sunt in me :

21 Ut omnes unum, sint, sicut tu, Pater, in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint : ut credat mundus me a te missum esse.

22 Et ego gloriam, quam dedisti mihi, dedi eis ; ut sint unum, sicut et nos unum sumus.

23 Ego in eis, et tu in me, ut sint consummati in unum, et ut cognoscat mundus quòd tu me miseris, et eos diligas, prout me dilexisti.

24 Pater, quos dedisti mihi, velim ut ubi sum ego, et illi sint mecum ; ut conspiciant gloriam illam meam quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante jactum mundi fundamentum.

25 Pater juste, mundus te non novit : ego autem te novi, et hi noverrunt me a te missum esse.

26 Et notum ipsis feci nomen tuum, et notum faciam ; ut charitas, quâ dilexisti me, sit in eis, et ego in eis.

CAP. XVIII.

HAEC quum dixisset Jesus, egressus abiit cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introiit ipse et discipuli ejus.

2 Noverat autem eum locum etiam Judas, qui prodebat eum, quia Jesus frequenter cum discipulis suis illuc convenerat.

3 Judas ergo quum accepisset cohortem, et a primariis sacerdotibus ac Pharisaeis ministros, venit illuc cum laternis et facibus et armis.

4 Jesus itaque sciens omnia quae ventura erant in se, prodiens dixit eis, Quem quaeritis ?

5 Responderunt ei, Jesum Nazarenum. Dicit eis Jesus, Ego is sum. Stabat autem cum eis etiam Judas qui prodebat eum.

6 Ut ergo dixit eis, Ego is sum, abierunt retrorsum, et ceciderunt humi.

7 Iterum igitur rogavit eos, Quem quaeritis ? Illi autem dixerunt, Jesum Nazarenum.

8 Respondit Jesus, Dixi vobis me eum esse ; ergo si me quaeritis, sinite hos abire :

9 Ut impleretur sermo quem dixerat, Ex iis quos dedisti mihi non perdi quinquam.

10 Simon autem Petrus, quum gladium haberet, eduxit eum, et percussit servum pontificis maximi, et abscidit auriculam ejus dextram ; erat autem nomen servo Malchus.

11 Dicit ergo Jesus Petro, Reconde gladium tuum in vaginam : annon bibam poculum quod dedit mihi Pater ?

12 Cohors igitur et tribunus et ministri Judaeorum comprehenderunt Jesum, et vinxerunt eum ;

13 Et abduxerunt primùm ad Annam, erat enim socer Caiaphae, qui erat pontifex maximus anni illius ; is verò misit eum vinctum ad Caiapham pontificem maximum.

14 Erat autem Caiaphas is qui consilium dederat Judaeis, expedire ut unus homo moreretur pro populo.

15 Sequebatur autem Jesum Simon Petrus, et alius discipulus. Discipulus verò ille notus erat pontifici maximo, et simul introit cum Jesu in aulam pontificis maximi.

16 Petrus autem stabat extrà ad ostium. Exivit ergo discipulus ille alter qui erat notus pontifici maximo, et loquutus est ostiariae, et introduxit Petrum.

17 Dixit ergo Petro ancilla ostiaria, Nonne et tu ex discipulis es hominis istius ? Dicit ille, Non sum.

18 Adstabant autem servi et ministri, qui prunas congesserant, quia frigus erat, et sese calefaciebant ; erat verò cum eis etiam Petrus adstans, et sese calefaciens.

19 Pontifex maximus ergo interrogavit Jesum de discipulis ejus, et de doctrinâ ipsius.

20 Respondit ei Jesus, Ego palam loquutus sum mundo : ego semper docui in synagogâ, et in templo, quòd undique Judaei conveniunt, et in occulto loquutus sum nihil.

21 Quid me interrogas? interroga eos qui audierunt quid sim ipsis loquutus; ecce, hi sciunt quae dixerim ego.

22 Haec autem quum ipse dixisset, unus ex ministris qui adstabat, bacillo cecidit Jesum, dicens, Itane respondes pontifici maximo?

23 Respondit ei Jesus, Si malè loquutus sum, testificare de malo; sin bene, cur me caedis?

24 Miserat igitur eum Annas vinc-tum ad Caiapham pontificem maxi-mum.

25 Stabat autem Simon Petrus, et sese calefaciebat; dixerunt igitur ei, Num et tu ex discipulis ejus es? Negavit ille, et dixit, Non sum.

26 Dicit ei quidam ex servis pon-tificis maximi, cognatus ejus cujus absciderat Petrus auriculam, Nonne ego te vidi in horto cum eo?

27 Rursus ergo negavit Petrus, et statim gallus vocem emisit.

28 ¶ Ducunt ergo Jesum a Caia-phâ in praetorium; erat autem mane, et ipsi non introierunt in praetorium, ne polluerentur, sed ut ederent pascha.

29 Prodiit ergo Pilatus ad eos, et dixit, Quam accusationem adfertis ad-versus hominem istum?

30 Responderunt et dixerunt ei, Nisi iste esset facinorosus, non tradi-dissemus eum tibi.

31 Dicit ergo eis Pilatus, Accipite eum vos, et secundùm legem vestram condemnate eum. Itaque Judaei dix-erunt ei, Nobis non licet occidere quenquam.

32 Ut sermo Jesu impleretur, quem dixerat, significans quâ morte futurum erat ut moreretur.

33 Introiit ergo rursus in prae-torium Pilatus, et vocavit Jesum, dixitque ei, Tunc es rex ille Judae-orum?

34 Respondit ei Jesus, A teipsone tu hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me?

35 Respondit Pilatus, Nunquid ego Judaeus sum? gens tua et pri-

marii sacerdotes tradiderun te mihi quid fecisti?

36 Respondit Jesus, Regnum ine-um non est ex hoc mundo: si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei certâssent ne traderer Judaeis: nunc autem regnum meum non est hinc.

37 Dixit ergo ei Pilatus, Ergo rex es tu? Respondit Jesus, Tu dicis me regem esse; ego ad hoc natus sum, et ad hoc veni in mundum, ut dem testimonium veritati. Quisquis est ex veritate audit vocem meam.

38 Dicit ei Pilatus, Quid est veri-tas? Et quum hoc dixisset, rursum prodiit ad Judaeos, et dixit eis, Ego nullum invenio crimen in eo.

39 Est autem vobis consuetudo, ut unum dimittam vobis in paschâ: vul-tisne ergo dimittam vobis regem il-lum Judaeorum?

40 Clamaverunt autem rursum om-nes dicentes, Nequaquam istum, sed Barabbam. Erat autem ille Barab-bas latro.

CAP. XIX.

TUNC ergo assumpsit Jesum Pi-latus, et flagellavit.

2 Et milites contextuerunt coronam e spinis, et imposuerunt ipsius ca-piti, et pallio purpureo induerunt eum.

3 Et dicebant, Ave rex Judaeorum. Et bacillis eum caedebant.

4 Prodiit ergo rursus Pilatus fo-ras, et dixit eis, Ecce, adduco vobis eum foras, ut noveritis me nullum in eo crimen invenire.

5 Prodit ergo Jesus foras, ferens spineam illam coronam, et purpure-um illud pallium. Et dixit eis *Pila-tus*, Ecce homo.

6 Quum autem intuiti essent eum primarii sacerdotes et eorum ministri, clamaverunt, dicentes, Crucifige, cru-cifige. Dicit eis Pilatus, Accipite eum vos, et crucifigite; ego enim non invenio in eo crimen.

7 Responderunt ei Judaei, Nos le-gem habemus, et secundùm legem

nostram debet mort, quia Filium Dei se fecit.

8 Quum ergo audivisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit.

9 Et rursus ingressus est in praetorium, et dixit Jesu, Unde es tu? Jesus autem responsum ei non dedit.

10 Dicit ergo ei Pilatus, Mihi non loqueris? nescis me potestatem habere crucifigendi te, et potestatem habere te dimittendi?

11 Respondit Jesus, Non haberes potestatem adversum me ullam, nisi hoc tibi datum esset supernè: propterea, qui me tradidit tibi, majus peccatum habet.

12 Ex eo tempore studebat Pilatus eum dimittere: Judaei verò clamabant, dicentes, Si hunc dimiseris, non es amicus Caesaris: quicumque se regem facit, contradicit Caesari.

13 Pilatus ergo quum audisset hunc sermonem, eduxit foras Jesum; ceditque in tribunali, in loco qui dicitur Lithostrotos, Hebraicè autem Gabbatha.

14 Erat autem parasceve paschae, hora verò quasi sexta: tum dicit Judaeis, Ecce rex vester.

15 Illi vero clamaverunt, Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus, Regem vestrum crucifigam? Responderunt primarii sacerdotes, Non habemus regem nisi Caesarem.

16 Tunc ergo tradidit eum ipsis, ut crucifigeretur. Assumpserit autem Jesum, et abduxerunt.

17 Et ipse bajulans crucem suam prodiens venit in eum locum qui dicitur Calvariae, Hebraicè autem Golgotha:

18 Ubi crucifixerunt eum, et cum eo alios duos, hinc et hinc, medium autem Jesum.

19 Scripsit autem etiam titulum Pilatus, et posuit super crucem. Erat verò scriptum, IESVS NAZARENUS REX ILLE IUDAEORUM.

20 Hunc ergo titulum multi Judaeorum legerunt; quia prope civitatem erat locus ubi crucifixus erat Jesus;

et erat scriptum Hebraicè, Graecè, et Latinè.

21 Dixerunt igitur Pilato primarii sacerdotes Judaeorum, Ne scribito, Rex ille Judaeorum; sed illum dixisse, Rex sum Judaeorum.

22 Respondit Pilatus, Quod scripsi, scripsi.

23 Milites ergo, quum crucifixissent Jesum, acceperunt ejus vestimenta (et fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem) et tunicam: erat autem tunica inconsutilis a summo contexta tota.

24 Dixerunt ergo inter se, Ne findamus eam, sed sortiamur de illà, cujus futura sit: ut Scriptura impleatur, dicens, Partiti sunt vestimenta mea sibi, et super veste meà jecerunt sortem. Milites igitur haec fecerunt.

25 Stabant autem juxta crucem Jesu, mater ejus, et soror matris ejus, Maria Cleophae uxor, et Maria Magdalene.

26 Quum vidisset ergo Jesus matrem, ac discipulum adstantem quem diligebat, dicit matri suae, Mulier ecce filius tuus.

27 Deinde dicit discipulo, Ecce mater tua. Et ex illà horà recepit eam discipulus ille domum suam.

28 Postea, quum sciret Jesus reliqua omnia jam esse consummata, ut consummaretur Scriptura, dixit, Sitio

29 Vas igitur illuc erat positum aceto plenum. Illi verò impleverunt spongiam aceto, et hyssopo circumdatam admoventur ori ejus.

30 Quum autem accepisset Jesus acetum, dixit, Consummatum est: et inclinato capite tradidit spiritum.

31 ¶ Judaei ergo, ut non manerent in cruce corpora sabbato, quoniam erat parasceve (erat enim magnus dies illius sabbati,) rogaverunt Pilatum ut confringerentur eorum crura, ac tollerentur.

32 Venerunt ergo milites, et prioris quidem latronis confregerunt crura, et alterius qui crucifixus fuerat cum eo

33 Ad Jesum autem quum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non confregerunt ejus crura :

34 Sed quidam ex militibus lanceâ latus ejus fodit ; et statim exivit sanguis et aqua.

35 Et qui vidit, testatur ; et verum est testimonium ejus ; ille, *inquam*, scit se vera dicere, ut *et vos credatis*.

36 Facta sunt enim haec ut Scriptura impleretur, *dicens*, Non confringetur *ullum* os ipsius.

37 Et rursus alia Scriptura dicit, Intuebuntur in eum quem *transfixerunt*.

38 ¶ Post haec autem rogavit Pilatum Josephus Arimathaeensis (ut qui esset discipulus Jesu, sed occultus, propter metum Judaeorum) ut tolleret corpus Jesu : quod permisit Pilatus. Venit ergo, et sustulit corpus Jesu.

39 Venit autem et Nicodemus (is qui venerat ad Jesum nocte primùm,) ferens mistram myrrhae et aloës libras quasi centum :

40 Acceperunt ergo corpus Jesu, et obvinxerunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Judaeis funerare.

41 In eo autem loco ubi fuerat crucifixus, erat hortus, et in horto monumentum novum, in quo nondum quisquam positus fuerat.

42 Ibi ergo, propter parasceven Judaeorum, quòd monumentum illum propè esset, posuerunt Jesum.

CAP. XX.

PRIMO verò die hebdomadis, Maria Magdalene venit manè, quum adhuc tenebrae essent, ad monumentum, videtque lapidem sublatum a monumento.

2 Currit ergo et venit ad Simonem Petrum, et ad alterum illum discipulum quem amabat Jesus, et dicit eis, Sustulerunt Dominum e monumento, et nescimus ubi posuerunt eum.

3 Exivit ergo Petrus, et alter ille discipulus, et venerunt ad monumentum.

4 Currebant autem duo simul ; sed alter ille discipulus praecurrit citiùs Petro, venitque prior ad monumentum.

5 Et quum se incurvâsset vidit posita lintea : non tamen introivit.

6 Venit ergo Simon Petrus sequens eum, et introivit in monumentum, et conspexit lintea ibi posita ;

7 Et sudarium quòd fuerat super caput ejus, non cum linteis positum, sed seorsum involutum in unum locum.

8 Tunc ergo introivit etiam alter ille discipulus, qui venerat prior ad monumentum, viditque et credidit.

9 Nondum enim noverant Scripturam, videlicet, quòd oporteret eum a mortuis resurgere.

10 Redierunt ergo illi discipuli ad suos.

11 Maria verò flens stabat ad monumentum foris : dum ergo fleret, incurvavit se in monumentum.

12 Et conspexit duos angelos albatos, sedentes, unum ad caput, et alterum ad pedes, *illuc* ubi jacuerat corpus Jesu :

13 *Qui* etiam dixerunt ei, Mulier, quid fles ? Dicit eis, Sustulerunt Dominum meum, nec scio ubi posuerint eum.

14 Et quum haec dixisset, convertit se retrorsum, conspexitque Jesum stantem, nec sciebat Jesum esse.

15 Dicit ei Jesus, Mulier, quid fles ? quem quaeris ? Illa putans olivorem esse, dixit ei, Domine, si tu ipsum asportâsti, dicito mihi ubi posueris eum, et ego eum tollam.

16 Dicit ei Jesus, Maria. Illa se convertens dicit ei, Rabboni, quod dicitur Praeceptor.

17 Dicit ei Jesus, Ne me tangito ; nondum enim ascendi ad Patrem meum : sed proficiscere ad fratres meos, et dic eis, Ascendo ad Patrem meum et Patrem vestrum, et Deum meum et Deum vestrum.

18 Venit Maria Magdalene annuncians discipulis, quòd vidisset Dominum, et quòd ea sibi dixisset.

19 ¶ Quum ergo vespera esset, die illo primo hebdomadis, et fores essent clausae, *illuc* ubi erant discipuli coacti propter metum Judaeorum, venit Jesus, stetitque in medio ipsorum, et dixit eis, Pax vobis.

20 Et quum haec dixisset, ostendit eis manus ac latus suum. Gavisus sunt ergo discipuli, *in* Domino.

21 Dicit autem eis iterum, Pax vobis: sicut misit me Pater, ita et ego mitto vos.

22 Et quum haec dixisset, afflavit eos; et dixit eis, Accipite Spiritum Sanctum.

23 Si quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: si quorum retinueritis, retenta sunt.

24 ¶ Thomas autem, unus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis, quando venerat Jesus.

25 Dixerunt igitur ei alii discipuli, Vidimus Dominum. Ille verò dixit eis, Nisi videro in manibus ejus vestigium clavorum, et immisero digitum meum in vestigium clavorum, et immisero manum meam in latus ejus, nequaquam credam.

26 Octo ergo post diebus rursus erant discipuli ejus intus, et Thomas cum eis; venit Jesus, foribus clausis, et stetit in medio *ipsorum*, et dixit, Pax vobis.

27 Deinde dicit Thomae, Infer digitum tuum huc, et vide manus meas, et profer manum tuam, et immitte in latus meum; et ne esto incredulus, sed credens.

28 Respondit autem Thomas, et dixit, Domine mi, et Deus mi.

29 Dicit ei Jesus, Quia vidisti me, Thoma, credidisti: beati qui non viderunt, et crediderunt.

30 Multa verò etiam alia signa edidit Jesus in discipulorum suorum conspectu, quae non sunt scripta in hoc libro.

31 Haec autem scripta sunt, ut credatis Jesum esse Christum illum Filium Dei, et ut credentes vitam habeatis per nomen ejus.

POSTEA sese rursus exhibuit Jesus discipulis ad mare Tiberiadis: sic autem exhibuit.

2 Erant simul Simon Petrus, et Thomas qui dicitur Didymus, et Nathanael qui erat ex Canâ Galilaeae, et *fili* Zebedaei, aliique ex discipulis ejus duo.

3 Dicit eis Simon Petrus, Abeo piscatum. Dicunt ei, Inus et nos tecum. Exierunt, et ascenderant in navigium statim: et illâ nocte nihil ceperunt.

4 Mane verò jam exorto, stetit Jesus ad littus; nesciebant tamen discipuli Jesum esse.

5 Dicit igitur eis Jesus, Pueri, num quid obsonii habetis? Responderunt ei, Non.

6 At ille dixit eis, Conjicite rete in dextram navigii partem, et invenientis. Conjecerunt ergo, et non amplius valebant illud trahere prae multitudine piscium.

7 Dicit ergo discipulus ille, quem diligebat Jesus, Petro, Dominus est. Simon ergo Petrus, quum audisset Dominum esse, amiculum succinxit (erat enim nudus), et abjecit se in mare.

8 Alii verò discipuli navigio venerunt (non enim longè aberant a terrâ, sed circiter cubitis ducentis), trahentes rete *plenum* piscium.

9 Ut autem descenderunt in terram, viderunt prunas positas, et piscem impositum, et panem.

10 Dicit eis Jesus, Adferite ex piscibus quos modò cepistis.

11 Ascendit Simon Petrus, et traxit rete in terram, plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus: et quum tot essent, non est fissum rete.

12 Dicit eis Jesus, Venite, prandete. Nullus autem discipulorum audebat eum interrogare, Tu quis es? quum scirent Dominum esse.

13 Venit ergo Jesus, et accipit panem, et dat eis, et piscem similiter.

14 Ita jam tertio sese exhibuit Je-

sus discipulis suis postquam suscitatus fuerat ex mortuis.

15 Quum ergo prandissent, dicit Simoni Petro Jesus, Simon *fili* Jonae, diligis me plùs quàm hi? Dicit ei, Certè, Domine, tu nôsti quòd amem te. Dicit ei, Pasce agnos meos.

16 Dicit ei rursus secundò, Simon *fili* Jonae, diligis me? Ait illi, Certè, Domine, tu nôsti quòd amem te. Dicit ei, Pasce oves meas.

17 Dicit ei tertio, Simon *fili* Jonae, amas me? Tristitiâ fuit affectus Petrus quòd tertio dixisset ipsi, Amas me? dixitque ei, Domine, tu omnia nôsti; tu nôsti quòd amem te. Dicit ei Jesus, Pasce oves meas.

18 Amen, amen, dico tibi, quum esses junior, cingebas te, et ibas quò volebas: quum autem senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget, et transferet quò noles.

19 Hoc autem dixit, significans quâ morte glorificaturus esset Deum. Et quum hoc dixisset, dicit ei; Sequere me.

20 Conversus Petrus videt illum discipulum, quem diligebat Jesus, sequentem, qui et recubuerat in coenâ illâ super pectus ejus, et dixerat, Domine, quis est ille qui te prodit?

21 Hunc ergo quum vidisset Petrus. dicit Jesu, Domine, hic autem quid?

22 Dicit ei Jesus, Si velim eum manere donec veniam, quid ad te? tu me sequere.

23 Exiit ergo sermo iste inter fratres, discipulum illum non moriturum: sed non dixerat ei Jesus, Non morietur: sed Si eum velim manere donec veniam, quid ad te?

24 Hic est discipulus ille qui de his testatur, et haec scripsit: et scimus verum esse testimonium ejus.

25 Sunt autem et alia multa quae fecit Jesus, quae si scribantur sigillatim, ne mundum quidè ipsum opinor capturum eos qui scriberentur libros. Amen.

ACTA APOSTOLORUM.

CAP. I.

PPRIMUM quidè librum confeci, Theophile, de omnibus quae coepit Jesus et facere et docere.

2 Ad eum usque diem, quo, quum mandata dedisset Apostolis, quos per Spiritum Sanctum elegerat, sursum receptus est.

3 Quibus etiam sese, postquam passus fuit, exhibuit vivum cum multis certissimis signis, per dies quadraginta conspectus ab eis, et dicens quae ad regnum Dei *spectant*.

4 Et cum illis conveniens denunciavit eis ne abscederent Hierosolymis, sed ut exspectarent promissionem Patris, quam, *inquit*, audistis ex me.

5 Nam Joannes quidè baptizavit

aquâ, vos autem baptizabimini Spiritu Sancto istis non multis post diebus.

6 Quum igitur illi convenissent, interrogârunt eum dicentes, Domine, num hoc tempore restitues regnum Israeli?

7 Dixit autem ad illos, Non est vestrûm nôsse tempora sive opportunitates quas Pater in suâ ipsius potestate posuit.

8 Sed recipietis virtutem Spiritûs Sancti, postquam supervenerit in vos, eritisque mihi testes et in Hierosolymis, et in totâ Judaeâ, et Samariâ, et usque ad ultimas terras.

9 Et quum haec dixisset, aspicientibus ipsis, elevatus est: et nubes susceptum eum abstulit ab oculis eorum